

ድብቁ ድል በኢትዮጵያ

ኬይ ባስከም

መጽሐፍ ቅዱስን መሠረት ያደረጉ መጻሕፍት

የአሳታሚው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው።

Copyright © 2001 Kay Bascom. Originally published in English
under the title of Hidden Triumph in Ethiopia by William Carey
Library, P.O.Box 40129, Pasadena, CA 91114, USA.
All rights reserved.

አሳታሚ:- የኤስ ኣይ ኣም ሥነ ጽሑፍ ክፍል

Publisher: SIM Publications Department
Addis Ababa, Ethiopia.

ስልክ	}	49 32 52	የፖ.ሣ.ቁጥር	}	127
Tel.		51 29 73	P.O.Box		

E-mail: simmedia@telecom.net.et.

አዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ
Addis Ababa, ETHIOPIA

ማውጫ

1. የደራሲዋ ማስታወሻ.....	1
2. መቅድም	5
3. ንጉሣዊ ዕጣ?	6
4. የቀለም ልዩነትን የማያይ ፍቅር	10
5. ጓደኝነትና ግጭት	20
6. መበታተን.....	26
7. ነጎድጓድ ያዘሉ የሰሜን ደመናዎች	34
8. አብዮት!	44
9. ከማርክሲዝም ጋር ፍጥጫ	52
10. ከቻይናውያን ክርስቲያኖች ጋር የተደረገ ግንኙነት.....	62
11. የልብ አንድነት.....	67
12. ወጥመዱ ያዘ.....	76
13. ከጸጋ ወደ ጸጋ.....	84
14. ዓለም በቃኝ?	89
15. የመጠበቅ ሥቃይ.....	98
16. ነጻነት.....	110
17. ድንገተኛ ወረራ.....	121
18. ሌላ በር ተከፈተ.....	130
19. ጋብቻ	136
20. ሽምቀቆው ጠበቀ.....	143
21. ብሩኅ አድማስ.....	150
22. ጅማሬው.....	158
23. ቅጣይ.....	170

የአሳታሚው ማስታወሻ፡

ይህ መጽሐፍ ከእንግሊዝኛ ወደ አማርኛ ተተርጉሞ ለኢትዮጵያ ሕዝብ እንዲቀርብ በልዩ ልዩ መንገድ አስተዋጽኦ ያደረጉ በርካታ ግለሰቦች አሉ።

በመጀመሪያ፡ እንደ ወንጌል መልእክተኛ (ሚሲዮናዊ) በኢትዮጵያ ውስጥ ከሠሩት ሥራ በተጨማሪ ይህንን ታሪክ በእንግሊዝኛ ለመጻፍ የደከሙትን የሚስስ ኬይ ባስከምን ውለታ ለመዘከር እንፈልጋለን። በመቀጠልም፡ በዋና ባለታሪኩ የልጅነት ሕይወት ውስጥ ካበረከቱት አስተዋጽኦ በተጨማሪ፡ ከጸሐፊዋ ጋር በጸሎትና በአሳብ የተባበሩትን እና ገንቢ አስተያየታቸውን የሰጡትን ሚስስ ክሪስ ዌበር-አት እናመሰግናለን። በሦስተኛ ደረጃ፡ የዋና ባለታሪኩ ባለቤት ወ/ሮ ፋንታዬ የትርጉም ጽሑፉን አንብባ ያላትን ገንቢ አስተያየት በመስጠትና የመጽሐፉ ኅትመት ሥራ ከፍጻሜ እንዲደርስ በጸሎት በመደገፍ ስለተባበረችን ጌታ አብዝቶ እንዲባርካት እንመኛለን። በአራተኛ ደረጃ፡ የመጽሐፉን ትርጉም ሥራ በማስተባበር፡ በመተርጎም፡ በማረምና የኅገመቱንና የስርጭቱን ሥራ በመከታተል የተሳተፉትን አቶ ሣህለ ጥላሁንን፡ አቶ ገበየሁ አየለንና አቶ ዘነበ ገብረሐናን እግዚአብሔር ይባርካችሁ ለማለት እንወዳለን። በመቀጠልም፡ የኢስ ኣይ ኤም ሚዲያ ጋላፊዎችና ሠራተኞች በአጠቃላይ የኅገመቱ ሥራ ላይ ስላሳዩት ከፍተኛ ትብብር ከልብ እናመሰግናቸዋለን።

ከሁሉም በላይ፡ አጠቃላይ የትርጉምና የኅገመቱ ሥራውን ጀምረን እንድንጨርስ የረዳንንና አስፈላጊውን ጥበብና ማስተዋል፡ መከናወንንም ጭምር የሰጠንን ሰማያዊ አባታችንን ልዑል እግዚአብሔርን እናከብረዋለን።

የኤስ ኣይ ኤም ሥነ ጽሑፍ

አስተያየት

«እግዚአብሔር ከዚህ ዓለም በሚጠራኝ ጊዜ ትቼው የማልፈው ምንድን ነው?» ብለህ ጠይቀህ ታውቃለህ? በሚገባ የታነጸ ውብ የመቃብር ሐውልት? ያማረና የተዋበ ቤት? በአንድ ድርጅት ውስጥ የሚገኝና ከትልቅ ጠረጴዛ ጀርባ ያለ ባዶ ወንበር? ጥሩ ትምህርት ቤት ተማረው ያደጉና በሕይወታቸው የተሳካላቸው ልጆች? ንጉሤ በጥቂት ቀናት ሕመም ወጣቷን ባለቤቱንና ሁለት ሕፃናት ልጆቹን ትቶ ወደ እግዚአብሔር ዘንድ ሲሰበሰብ ከላይ ከተዘረዘሩት ውስጥ ማናቸውንም አልተወም። እርሱ በከፍተኛ ስደትና መከራ ውስጥ ካለፈ በኋላ ሕይወቱን ለታዳጊዋ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ለመስጠት ተዘጋጅቶ ነበር።

ሕይወቱ፡ በተገናኙት ሰዎች ሕይወት አንጸባራቂ ዱካውን እየተወ፤ እርሱ እንዲህ ባለ ፍቅርና መስጠት የሚመሰክርለትን አስደናቂ ጌታ እንዲከተሉ ያበረታታ ነበር። እርሱ ስለ እምነቱ ለመመስከር ያገኘውን አጋጣሚ ሁሉ ይጠቀም ነበር፤ ይኸውም እስር ቤት ውስጥ በኃይል ከደበደቡት በኋላ ሞቷል ብለው እስኪጥሉት ድረስም እንኳ ቢሆን ማለት ነው።

ወሊሶ አካባቢ (አቢ) በነበረው የኤስ ኣይ ኤም ጣቢያ ውስጥ የሚሰጠውን የሰንበት ትምህርት በንቁ አዕምሮ ተከታትሎ 200 የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶችን በ6 ሳምንት ውስጥ አጥንቶ የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ የተሸለመውን ያንን ዝምታኛና ከትከሻው ገበጥ ያለ ልጅ ፈጽሞ አልረሳውም። ለጌታው ካየው መከራ በኋላም እንኳ ቢሆን በፊቱ ላይ ደስታ ይታይ ነበር። ኬንያ ውስጥ ከመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ቤት ከተመረቀ በኋላ የተሻለ ምቹ ኑሮ ሊኖር ይችላል ነበር፤ ሆኖም፤ ድጋሚ ወደ እስር ቤት የመግባቱ ስጋት እንዳለ ቢሆንም እንኳ፤ ወደ ኢትዮጵያ ተመልሶ መጥቶ በከምዩኒስት ሥርዓት ውስጥ በመከራ የተፈተነትን አማኞች ለማጽናት ወሰነ።

ለጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ኖሮ በመሞት የሚጠበቀውን የሕይወት አክሊል (ራእይ 2:10) መቀበልን የሕይወቱ ዋነኛ ዓላማ አድርጎ ይጓዝ የነበረውን የዚህን ሰው ልብ የሚሰቅል ታሪክ አንብቡ።

ክሪስ ዌበር-አት

በቀድሞው የኤስ ኣይ ኤም የወሊሶ ጣቢያ ሚሲዮናዊ

የደራሲዋ ማስታወሻ

«ድብቁ ድል በኢትዮጵያ» የንጉሤ ቁምቢ እውነተኛ ታሪክ ሲሆን፤ የኢትዮጵያ ታሪክም ነው። የንጉሤ የጉልምስና ጊዜ በኢትዮጵያ የንግግር ነጻነት ከተገደበበት ከማርክሳዊው አብዮት ጋር ገጥሞ ነበር። ሕይወቱ ከክርስቶስ ጋር ጥብቅ ግንኙነት ላላቸው ሕዝቦች እንደ ምሳሌ የሚጠቀስ ነው፤ አካሉ የተጎዳ፤ ግን ነፍሱ የበረታች፤ ድሀ የሚመስል፤ ግን ባለጠጋ፤ እሥረኛ፤ ግን ነፃ ሰው፤ ለሞት የተዘጋጀ፤ ግን በሕይወት የሚኖር። በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ውስጥ እንደምናነበው የሕዝቦቹ ታሪክ ለትውልድ ይተላለፍ ዘንድ፤ ከዚያ እንድንማር፤ ትውልድ ሁሉ ሐሴት እንዲያደርጉበትም እግዚአብሔር ይፈልጋል።

ልባችን ኢትዮጵያን ያፈቀረው፤ ባለቤቱ፤ ወላይታ ሶዶ ሆስፒታል ውስጥ የሕክምና ዶክተር ሆኖ ያገለግል በነበረበት በ1957 ዓ.ም ነበር።

ከኢየሱስ ክርስቶስ ጋር በመጀመሪያ ፍቅሩ ከነበረ ቀዳሚ ክርስቲያን ትውልድ ጋር ተገናኘን። የዚያ ትውልድ አባላት ከባህል ኃይማኖት የተላቀቁና እኛ የምናውቀውን ኢየሱስ ከእኛ በተሻለ ሁኔታ ያወቁ ናቸው። የእነርሱ ክርስትና ንጹሕ እና በዘመናት የክርስትና ታሪክ ውስጥ በተነሡ እንከኖች ያልተበከለ ነበር። እነዚህ ሕዝቦች በሚያውቁት ጌታ ስለተሳብን፤ ውጭ አገርም ሆንን ኢትዮጵያ ውስጥ ለሠላላ ዓመታት ልባችን ከእነርሱ ጋር ነበር።

በ1967 ዓ.ም ኃይለ ሥላሴ በአንድ ማርክሳዊ መፈንቅለ መንግሥት ከሥልጣናቸው ወረዱ። እኛም በ1969 ዓ.ም. የቀይ ሽብር እርምጃ እየከፋ በመጣ ጊዜ፤ ከሌሎች የውጭ አገር ሰዎች ጋር ከኢትዮጵያ ወጣን። በአገሪቱ ያሉ ክርስቲያኖች ሕቡዕ ለመግባት ተገደዱ። ብዙዎቹ በመከራ ውስጥ ጸንተው ቆሙ። መከራው ግን ይበልጥ አጠራቸው፤ ስደቱ እየከፋ ሲመጣም

በብዙ እጥፍ በዙ እንጂ አልጠፉም። አሜሪካ ውስጥ ሆነን ምሥራቅ አፍሪካ ውስጥ የነበረውን ርሃብና ጦርነት ዘገባ እንመለከት ነበር። ባለቤቴ ቻርልስ ግን በጉብኝት ፈቃድ ሽፋን በ1970ዎቹ የበጋው ወቅት ወደ ኢትዮጵያ እየመጣ የሕክምና እርዳታ ሊሰጥ ችሏል። በጊዜው የነበረው የኢትዮጵያ መንግሥት ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያንን ዘጋ፣ ክርስቲያኖችን ጨቆነ፣ ብዙዎችን አሠራቸው። ባህላዊ አብዮቱን ተከትሎ ደግሞ የበለጠ ሥቃይ መጣ። ያም የመንገደር ምሥረታና የመልሶ ማቋቋም ፕሮግራም ነበር። ፕሮግራሙ መላውን የአፍሪካ ቀንድ በመታወ ድርቅና በጦርነት የተጎዱትን በመቶ ሺህ የሚቆጠሩ ሰዎች ከመኖሪያቸው ያፈናቀለ ነበር። ለ17 ዓመት ይህ ሁሉ ብጥብጥ ቢፈራረቅባቸውም፣ ክርስቲያኖች በመንፈሳዊ ጥንካሬና በእግዚአብሔር ላይ በመታመን አድገዋል። በመጨረሻ የመንግሥቱ ኃይለማርያም አገዛዝ በ1983 ዓ.ም. ሲወድቅ፣ የአብዮቱ ዓመታት ታሪክ ገሃድ ወጣ።

ብዙም ሳይቆይ እንደ ሌሎቹ የውጭ አገር ሰዎች እኛም ወደ ኢትዮጵያ ተመለስን። የንጉሤን ታሪክ መጀመሪያ የሰማሁት በ1987 ዓ.ም አማርኛችንን ለማስታወስ ቋንቋ ትምህርት ቤት ውስጥ በነበርንበት ጊዜ ነው። አንድ የትምህርት ቤት ጓደኛዬ ነበር የነገረኝ።

የንጉሤ ሕይወት ክፉኛ ሳበኝ፣ ተገዳደረኝም። እንደ እርሱ ያሉ ሌሎችን አውቃለሁ፤ የእርሱ ታሪክ ግን ሁሉንም ወክሎ የሚናገር መሰለ። በእነዚያ «የዝምታ ዓመታት» ስለ ኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ ለመናገር ስንጓ ነው የቆየሁት። ሦስት ዕዳ ያለብኝ መሆኑ ተሰማኝ። የክርስቶስን በቂነት በሕይወታቸው ላላዩኝ ኢትዮጵያውያን አማኞች የምከፍለው ዕዳ፣ ወደ ኢትዮጵያ ለላኩኝ አሜሪካውያን አማኞች የምከፍለውና ወደ ራሱ ላቀረበኝ ጌታ የምከፍለው ዕዳ አለብኝ።

ይህ ሁሉ አሳብ በአእምሮዬ የተፀነሰው በ1986 እና በ1987 ዓ.ም. ከቀድሞው የምሥራቅ አፍሪካ የኤስ ኣይ ኤም ዳይሬክተር ከሆኑት ከጆን ከምበርስ ጋር እሠራ በነበረበት ጊዜ ነው። ያን ጊዜ ጆን ከምበርስ በኢትዮጵያ አብዮት ጊዜ ስለነበረችው ቤተ ክርስቲያን መጽሐፍ እየጻፉ ነበር። ለከምበርስ መጽሐፍ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን መሪዎች የሰጡት አስገራሚ ርእስ «እንደ ደስታ ቁጠሩት» የሚል ነበር። መጽሐፉ በየአካባቢው የነበሩ ኢትዮጵያውያን አማኞች ያለፉበትን ልምምድ ነበር የሚገልጠው። ወደ አሜሪካ ከተመለስኩ በኋላ ኢትዮጵያን ለማያውቋት ምዕራባውያን አንባቢዎች ታሪኩን የማደርስበትን ሁኔታ አስብ ጀመር። ምዕራባውያኑ አንባቢዎች ታሪኩን በቅደም ተከተል የመመልከት ልምድ ያላቸው ናቸው። በሌላ ዘገባዬ፣ ታሪካዊ ሂደቶችንና፣ በመቶ የሚቆጠሩ ሰዎችን ምስክርነት በቅደም ተከተል ለማጣመር ሞክሬአለሁ። ጽሑፉ ይረዝምብኝ ጀመር። ሀሮልድ ፋለር የተባሉ ክርስቲያን የታሪክ ሰው፣ ይህን ከተመለከቱ በኋላ እንዲህ ብለው መከሩኝ፣ «ብዙ የሚባል ነገር አለ። በደረሰሽበት ቁሚ። እንደ ጀማሪ ደራሲ፣ የአንድን ሰው ታሪክ ብቻ ጻፊ»። በዚሁ መሠረት ንጉሤን መረጥኩ።

በአሁኑ ጊዜ ተወዳጅ በሆነው በ«ታሪካዊ ልቦለድ» ዘዴ መጻፉ በጣም ቀላል ቢሆንም፣ ጥሪዬ የተጋነነ ልቦለድ መጻፍ ሳይሆን፣ እውነቱን ማቅረብ ነው። በዚሁ መሠረት በዓለማችን በእግዚአብሔር የተከናወነ አንድ ሌላ እውነተኛ ታሪክ መግለጥ ያለብኝ መሆኑ ተሰማኝ። ጽሑፌን በማዘጋጀት ጊዜ፣ በመቶ የሚቆጠሩ ሰዎች፣ ኢትዮጵያውያንና ከውጭ የመጡቱ፣ ጥያቄዎቼን በመመለስና ጠቃሚ መረጃዎችን ለመስጠት ፈቃደኛ በመሆን ከእኔ ጋር ረጅም ሰዓት አሳልፈዋል። ከእነዚህ ሰዎች ጥቂቶቹ እዚህ ታሪክ ውስጥ ተገልጠዋል። ሌሎቹ ደግሞ ሕይወታቸው ከንጉሤ ሕይወት ጋር ቀጥታ ግንኙነት ስላልነበረው አልተጠቀሱም። ይሁን እንጂ የንጉሤ ታሪክ፣

የብዙዎችን የሚወክል መሆኑን የሰዎቹ ታሪክ አረጋግጦልኛል። ይህን ታሪክ በምጽፍበትና የማሳተሚያ መንገዶችን በማፈላልግበት ጊዜ፣ የጆን ከምበርስ እና ሀሮልድ ፉለር ማበረታታት ረድቶኛል። የውልያም ኬሪ ቤተ መጻሕፍት ባልደረባ የሆነው ሪክ ክሬስ የዚህን ጽሑፍ እንግሊዝኛ እትም ለጎትመት ለማብቃት አብሮኝ ሠርቷል። ከሁሉም ይልቅ ወሳኙ የብዙዎች በተለይም የባለቤቱና የልጆቹ የዘወትር ጸሎት ነበር።

አሁን ደግሞ ሌላ በር ተከፍቶልናል፤ መጽሐፉን ወደ አማርኛ ለመተርጎም። ሥራው የተርጓሚውንና የኤስ ኣይ ኤም ማተሚያ ቤት የሥራ ኃላፊዎችን በፍቅር የታገዘ ረጅም ጥረት ይጠይቃል። አዲሱ ኢትዮጵያዊ ትውልድ፣ «ይህን በመሰለው ጊዜ» ኢትዮጵያ ውስጥ የራሳቸው የሕይወት ተግዳሮት ሲገጥማቸው፣ ከዚህ ታሪክ መበረታታትንና መነቃቃትን ያገኛሉ ብዬ ተስፋ አደርጋለሁ።

ጂ.ቢ ፊሊፕስ የተባለው ሰው አዲስ ኪዳንን ወደ ዘመናዊው እንግሊዝኛ ቋንቋ በሚተረጉምበት ጊዜ የተሰማውን እንዲህ በማለት ገልጦ ነበር፣ «የኤሌክትሪክ ኃይል ሳይቋረጥ፣ አሮጌ የመብራት መስመር እንደሚሠራ ሰው ነበርኩ»። የኢትዮጵያውያን ክርስቲያኖች ገጠመኝን ለረጅም ሰዓት በማዳምጥበት ጊዜ፣ «የኤሌክትሪክ መስመሩ ሳይቋረጥ» የእግዚአብሔርን የእምነት ቤተሰብ የነካሁ ያህል ይሰማኝ ነበር። በእኔ ውስጥ ያለፈው የኤሌክትሪክ ኃይል፣ ይህን ታሪክ ወደሚያነቡ ሰዎች ይተላለፋል ብዬ ተስፋ አደርጋለሁ። ወደ ዘመናዊው የሐዋርያት ሥራ፣ አዲስ ምዕራፍ እየገባን የዓለም ብርሃን የሆነውን ጌታ እንመልከት፤ በራሳችን ጭለማ ውስጥም የእርሱን የብርሃን ኃይል የምናስተላልፍ እንሁን።

ኬይ ባስከም

መቅድም

ንጉሤ ማርክሳውያን ካድሬዎች እጣሉት ክምር ውስጥ ተኝቷል። ሕሊናውን ስቶ ነው፤ ወይስ ሞቷል? ምንም ይሁን ምን ካድሬዎቹ ግድ አልነበራቸውም። «የማን ነው ንጉሥ?» እያሉ ተሳሳቁበት።

«ዋጋውን እንሰጠዋለን» ብለውም ዛቱበት።

ከቆሰለው የንጉሤ ሰውነት የሚንጠባጠበው ደም የመግረፊያ ክፍሉን ወለል አርሶታል። ከሀሳብና ከእንቅስቃሴ ባሻገር፤ በሞት ጥላ ሥር ሆኖ ተጋድሟል፤ የት መሆኑን እንኳን አያውቀውም። ጭጋጋማ ትውስታ ብልጭ ድርግም በሚልበትና በቆሰለው እራሱ ውስጥ ምንድን ነው የሚታሰበው? ዓይኖቹ ከራሱ በሚወርደው ደም መታወራቸው ወይስ እቆሰሉት እግሮቹ መርገጫዎች ላይ የሚሰማው ሕመም? እግሮቹ ሁለት እጥፍ አብጠዋል። እርጥብ ግንድ አክለው እንዲያ ይተልቃሉ ብሎ አላመነም።

«እንዴት እንዲህ ያደርጉኛል?» ብሎ ተገረመ። እንዴት የራሱ ወገኖች እንደዚያ ያለ የጭካኔ ተግባር ይፈጽሙበታል?

ጥቂት አዲስ ኪዳን መጸሕፍትን ለሰዎች በማደሉ? እግዚአብሔርን በመካድ ስለአልተናገረ? በሰላምታዎች ሁሉ ውስጥ፤ «እግዚአብሔር ይመስገን» የሚለው ቃል በማይታጣበት አገር ውስጥ እንዴት «ቀይ ሽብር» የሚለው የእብደት ድርጊት ይፈጸማል?

እስከ አሁን በሕይወት በመኖሩ በሀሳቡ ይገረም ይሆን? ገራፊዎቹን እንኳን ያደከማቸው የዱላ ውርጅብኝ እንደገና ይመጣብኛል የሚል ፍርሃት አለበት? እንደ እርሱ በግርፋት ከተሠቃዩና በሺህ ከሚቆጠሩ እስረኞች ጋር ያለአግባብ

የመመሳሰሉ ንዘን፣ ወይስ አገሩን ክርስቶስ ባለፈበት ሥቃይ የማለፍ የውስጥ ስሜት ይኖረው ይሆን?

ለመቆም አይችልም። የእግሮቹን መረገጫዎች አቁስለዎቸዋል። በመሆኑም እንደተጋደመ የኋላ ሕይወቱን ያሰላስል ጀመር። ስለ ራሱና ስለ እግዚአብሔር እንጂ፣ የሚያስበው ሌላ ነገር አልነበረም።

ንጉሣዊ ዕጣ?

በ1942 ዓ.ም አካባቢ፣ በማዕከላዊ ኢትዮጵያ አንዲት መንደር ውስጥ አንድ ሕፃን ተወለደ። ጩኸቱ ከአንዲት የገበሬ ጎጆ አስተጋባ። ገበሬው በአቅራቢያው ባለ አንድ ወንዝ አጠገብ ያለች ማላውን እያረሰ በሚያገኘው ምርት ይተዳደራል። ሕይወት ዋና ነገር ነው። የማለዳው ጭጋግ ከቀዝቃዛው ሽለቆ ሽቅብ መትነን ሲጀምር፣ ሕፃኑ እናቱ በባለ ሦስት ጉልቻ ምድጃ ላይ በምትቆላው ቡና ሽታ ይታወዳል። ቀን ጎጆው በር ላይ እህል ስትፈጭ ይሰማዋል። ሌሊት ደግሞ ከአውሬ እንዲጠበቁ አባቱ በረት ውስጥ ያሠራቸው ከብቶችን ሰላማዊ ትንፋሽ ያዳምጣል።

«ንጉሤ» ብለው ስም ያወጡለት ወላጆቹ ናቸው። ንጉሥ የመሆን ዕጣ እንዲገጥመው መመኘታቸው ይሆን? እናትና አባቱ የጣሊያን ወታደሮች ኢትዮጵያን በወረሯት ጊዜ በሕይወት ነበሩ። በጊዜው የሀገሪቱ ንጉሠ ነገሥት የነበሩት ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ በብዙ ትግል ሀገራቸው እንደገና ነጻነቷን እንድትቀዳጅ አደረጉ። ይህ የሆነው ንጉሤ ከመወለዱ አሥር ዓመት በፊት መሆኑ ነው።

ብዙዎቹ የገጠር ኗሪ ኢትዮጵያውያን ያልተማሩ ቢሆኑም፣ አፈታሪካቸውንና አያቶቻቸውን ያውቃሉ። በምሽት ጊዜ፣ ምድጃ ዳር በክብ ተቀምጠው እሳት እየሞቁ፣ ታሪካቸውን ያወራሉ።

የሕፃኑ የንጉሤ እናት የአማራ ብሔረሰብ ተወላጅ ሲሆኑ፤ አባቱ አቶ ቁምቢ ደግሞ የኦሮሞ ብሔረሰብ ተወላጅ ናቸው። ቀላል ጥምረት አይደለም። በጊዜው በነበረው የኦሮሞ ልማድ መሠረት፤ አቶ ቁምቢ አንደኛው ማሳቸው አካባቢ አንድ ሚስት፤ ሌላ ስፍራ ደግሞ ሌላ ሚስት ነበሯቸው። የንጉሤ ቤተሰቦች ባልተጠበቀ ሁኔታ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን አባላት ናቸው ቢባልም፤ እንደ ሌሎቹ መሰሎቻቸው መናፍስትን በመፍራት ነው የኖሩት። የንጉሤ ዕድገት እንደተጠበቀው ባልሆነና በተገታ፤ ወገቡ በጎበጠ፤ እንዲሁም ሰውነቱ መፃገን በሆነ ጊዜ ቤተሰቡ በጥልቅ አዘነ፤ ፈራም። በመጨረሻም ንጉሤ ከወላጅ እናቱ ጋር መሆን ሲገባው፤ ወደ ወሊሶ ተወሰደ፤ እዚያ አለው አቶ ቁምቢ ርስት ላይ ሊኖር። ንጉሤ ከሚኖርበት ጥቂት እርቆ አንድ የሚሲዮኖች ክሊኒክ ቢኖርም፤ የመናፍስትን ቁጣ በመፍራት ቤተሰቦቹ ለህክምና ወደዚያ አልወሰዱትም።

የሣር ክዳን ያለው የንጉሤ ቤተሰቦች ቤት በእንሰት ተክል ተከብሏል። የእንሰቱ ሰፋፊ ቅጠል እንደ መመገቢያ፤ ሥሩ ደግሞ ምግብ በመሆን በተለይ ለሕዝቡ የክፉ ቀን መቋቋሚያ ሆኗል። በጥሩ ሁኔታ ከፀዳውና ሴቶች ሥራቸውን ከሚያከናውኑበት ደጅ እልፍ ብሎ ባለው አነስተኛ ማሣ ላይ አልፎ አልፎ የበቆሎ አገዳ ይታያል። እዚያ ያለችው እንጀራ እናቱ መፃገን እንቅጥ አልወደደችውም። አንድ ክፍል እሆነው ክብ ቤታቸው ጥላ ሥር ተቀምጦ ስታየው ትጠላዋለች። ለዚህ ይሆናል ንጉሤ፤ ዝናብ በሌለ ጊዜ እግቢው በር አጠገብ በርጨማ ላይ ተቀምጦ ፀሐይ የሚሞቀው። አቅራቢያው ካለው ክሊኒክ ውስጥ የምትሠራ አንዲት ነርስ አንዳንዴ በዚያ ስታልፍ ንጉሤ ቁጭ ብሎ ሳቅ፤ ፈገግ ሲል ታየዋለች።

«የማን ልጅ ነህ?» ብላ አንድ ቀን ጠየቀችው።

«የእግዚአብሔር ልጅ ነኝ» አለ ባልተጠበቀ ደስተኛ አነጋገር።

አልፎ አልፎ ብቅ እያለች የምትገባኛው ነርስ፤ ንጉሤ የአከርካሪ አጥንት ነቀርሳ ምልክት እንዳለባት ተመልክታለች። አዲስ አበባ ወደሚገኘው የሳንባ ነቀርሳ በሽታ መታከሚያ ሆስፒታል ቢሄድ ሊታከም እንደሚችልም ለቤተሰቡ ነግራቸዋለች። ንጉሤ፤ ዕድሜው አራት ዓመት ሲሆን፤ ነርሷ እራሷ ወደ ሆስፒታሉ እንድትወስደው ቤተሰቡ ፈቀዱላት። ከጥቂት ወራት በኋላ የነቀርሳው መስፋፋት በህክምና ተገትቶለት ንጉሤ ወደ መኖሪያው ተመለሰ። የተቆረጠ እግሩ ጠባባ ባይሻሻልም፤ ቢያንስ እግሮቹ ያድጋሉ።

ሚሲዮኑ ንጉሤ ቤት አጠገብ የአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ስለአሠራ ትምህርቱን እዚያ ሊቀጥል ይችላል። ይህ፤ ብዙ ኢትዮጵያውያን ሕፃናት ያላገኙት ዕድል ነበር። የኢትዮጵያ ባንዲራ ትምህርት ቤቱ ግቢ ውስጥ ይውለበለባል። የትምህርት ቤቱ ክፍሎች ግድግዳቸው የባህር ዛፍ እንጨት ሲሆን፤ ጣራቸው ቆርቆሮ ነው። ክፍሉ ውስጥ ያሉት ቁሳቁሶች እንደነገሩ የተሠሩ ናቸው። በወጉ ካልለሰለሰ እንጨት የተሠሩ ጠረጴዛና አግዳሚ ወንበሮች፤ ጥቁር ሰሌዳ፤ እርሳስና መጻፊያዎች እንዲሁም ለመምህራን ጠመኔ አሉ። ለትምህርት እንደሚጓጉ ሌሎች ልጆች፤ ንጉሤም ማንበብ፤ መጻፍና ሂሳብ ተማረ። የእውቀት አድማሱ ሰፋ።

የወሊሶ ከተማ ከቤቱ የምትርቀው፤ አምስት ኪሎ ሜትር ብቻ ስለሆነ፤ ንጉሤ እንደ ከተማ ልጅ ነበር ያደገው። ብዙ ቁሳቁሶች ባሉበት ገበያ ውስጥ የሚሸጠው በርበሬና ሽንኩርት ሽታ ሁልጊዜ ይማርከው ነበር። ገበያው ውስጥ ከእነዚህም ሌላ እንቁላል፤ ድንች፤ የሻይ ኩባያዎች፤ የአይጥ ወጥመድ፤ ሳሙና፤ ከቆርቆሮ የተሠሩ ቁሳቁሶች፤ ልጓምና የፈረስ ጫማ... ወዘተ ይሸጡ ነበር። እነዚህ ሁሉ ነገሮች ደማቅ ቀለም ልብስ በለበሱና በበጎች፤ ዶሮዎች፤ በሥጋ መሸጫ ልኳንዳዎች ዙሪያ በሚተራመሰው የዝንብ መንጋ መሃል በሚሸሎከለኩ ሰዎች ተከብበው ይታያሉ።

ንጉሤ፤ ባልተስተካከለው የወሊሶ ከተማ መንገድ ላይ በሚተላለፉ የጭነት መኪናዎች መሃል ሲሸሉከሉክ፤ በመንገድ ዳር ባሉ መንደሮች ውስጥ የተደረደሩ ዕቃዎችን በተመስጦ ሲመለከት፤ ከየቡና ቤቱ የሚወጣውን ሙዚቃ ሲያዳምጥ፤ እህል የተሞሉ ትልልቅ ጆንያዎችን በአህያ ላይ የሚጭኑ ሰዎችን የፈረጠመ ሰውነት ሲመለከት፤ ከየምግብ ቤቱ እየወጣ አካባቢውን የሚያውደውን የጥሩ ምግብ ሽታ ሲምግ ነው የኖረው። በአውቶቡስ የሚጓዙ ሰዎችንም ተመልክቷል። ለአጥንት ነቀርሳ ምርመራ አንድ ጊዜ ወደ አዲስ አበባ ስለመሄድ በኩራት ቢናገርም፤ «ይሄ ሁሉ ተጓዥ ወዴት ነው የሚሄደው?» እያለ መገረሙ አልቀረም።

ትምህርት ቤት ከገባ ወዲህ፤ ስለ ሰዓት አቆጣጠር፤ ስለ መለኪያዎችና፤ አቅጣጫዎች ተምሯል። የሚኖሩባት የወሊሶ ከተማ መሃል አገር የምትገኝ መሆኗን የተረዳው፤ ትምህርት ቤቱ የውጭ ግድግዳ ላይ በተሳለው ባለቀለም የኢትዮጵያ ካርታ ውስጥ ተመልክቶ ነው። ወሊሶ ከአዲስ አበባ ደቡብ ምዕራብ አቅጣጫ፤ ሽለቆዎችንና ተራራዎችን እያቋረጠ ወደ ጅማ በሚያመራው ጎዳና ላይ ትገኛለች። ንጉሤ ከትንሿ ወሊሶና አካባቢዋ እርቆ መሄድ የሚቻል አይመስለውም ነበር። ይህ ብቻም አይደለም፤ የጎሣ፤ የሃይማኖትና የፖለቲካ ጉዳዮችም ለእርሱ እንግዳ ነገሮች ነበሩ።

ይሁን አንጂ፤ ንጉሤ፤ ረጋ ያለና ፈገግታ የማይለየው በመሆኑ፤ በአካባቢው ካሉት ልጆች ሁሉ ለየት ብሎ ይታይ ነበር። ገና በልጅነቱ በሽታና የመገለል ፈተና ገጥሞት ነበር። በኋላ ግን ተፈቃሪና ተፈላጊ ልጅ እየሆነ አደገ። «የእግዚአብሔር ልጅ ነኝ» ይል ነበር ደስታ በተሞላበት እርግጠኛነት።

የቀለም ልዩነትን የማያይ ፍቅር

ንጉሤ አሥራ አንድ፣ ወይም አሥራ ሁለት ዓመት ሲሆነው፣ የውጭ አገር ሰዎች፣ አንድ ቤተሰብ በአቅራቢያው ወደ አለው ሚሲዮናዊ ድርጅት መጣ። የቤተሰቡ አባላት ዕቃዎቻቸውን እያወረዱ፣ የሚሲዮኑ ንብረት ወደሆነ ቤት ሲያስገቡ ንጉሤ ቆሞ ይመለከት ነበር። የሚሲዮኖቹ ቤት ከጭቃና ከእንጨት ነበር የተሠራው። በአቅራቢያው እንዳሉ ሌሎች ቤቶች ጣራው ቆርቆሮ ሲሆን፣ በአንድነት የጭስ ማስወጫ አለው።

ከእንጀራ እናቱ የሚወለዱት የንጉሤ እሳትና ወንድም እርሱን ብቻውን ቤት እየተወረት ወደ ትምህርት ቤት ይሄዳሉ። ንጉሤ ፈራ ተባ እያለና ፈገግታ እያሳየ፣ ከሚሲዮኖቹ ሦስት ልጆች ጋር ቀስ በቀስ ተላመደ። ልጆቹ የአሥር ዓመት ሴት፣ የስድስት ዓመት ወንድና ገና ድክድክ የሚል ሕፃን ናቸው። የሚሲዮናውያኑ ቤተሰብ አባላት ከዚህ ቀደም ከካናዳ መጥተው አዲስ አበባ ይኖሩ ነበር። ልጆቹ በተለይም ትልቁ ጆን፣ ከመልክ መልካሙ ንጉሤ ጋር የጠበቀ ግንኙነት መሠረተ።

የአካባቢው ልጆች የጆንን ለስላሳና ሙልጭልጭ ፀጉር እየዳሰሱ መሳሳቱ ያስደስታቸው ነበር። የልጁንም ስም በአማርኛ ዮሐንስ አሉት። ዮሐንስ ደግና ትዕግሥተኛ ስለነበር ሕፃናቱ በሚያደርጉት ነገር ግድ አልነበረውም። እንቅስቃሴውም ለየት ያለ ነበር። አንዳች ነገርን በጥንቃቄ በሚፈልግ አኳኋን በቀስታ ዘወር ብሎ የመመልከት ልምድ ነበረው። ከሌላ አቅጣጫ ድምፅ ሲሰማ ነው እንደዛ የሚያደርገው፣ ቀኝ ጆሮው ውስጥ በተፈጠረው የጤና ችግር ምክንያት ድምፁ የሚመጣበትን አቅጣጫ ለማረጋገጥ የሚያደርገው ትግል መሆኑ በኋላ ታወቀ።

የጆን ወላጆች በአካባቢው ያሉትን ልጆች ሰብስበው ለሁለት ሳምንታት የሚቆይ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ያስተምሯቸው ነበር። ይህ የሆነው፣ ትምህርት ቤት በተዘጋበት ክረምት ውስጥ

ነው። ንጉሤ ልቡን ለእግዚአብሔር የሰጠ ልጅ ስለነበር፣ ያን ጊዜ ሕይወታቸውን ለኢየሱስ ለማስገዛት ፈቃደኝነትን ካሳዩት ልጆች አንዱ ሆነ።

ይህን የተመለከቱት ቢ፣ በክርስትና ሕይወት ሊያሳድጉት ፈለጉ። ንጉሤ እቤቱ ውስጥ የሚያከናውነው ሥራ ጥቂት መሆኑን ለመረዳት ችለዋል። እርሱም አንድ ቀን ይህንኑ አጫውቷቸዋል። ቤተሰቦቹ በትክክለኛው መንገድ ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት እንዲመሠርቱ ንጉሤ ይፈልጋል። ይህን የተረዱት ቢ ክርስቶስ በሕይወቱ በማከናወን ላይ ያለውን ለውጥ ለወላጆቹ በተግባር እንዲያሳያቸው ንጉሤን ያበረታቱት ነበር። የማገዶ እንጨት በመልቀም፣ ከወንዝ ውኃ በመቅዳት፣ በተመቸው ጊዜ ሁሉ ከብቶችን በማገድ ለእነርሱ ያለውን ፍቅርና አክብሮት እንዲያሳያቸው መከሩት።

የሚሰዮናውያኑ ልጆች ብዙ አሻንጉሊቶች ባይኖሯቸውም፣ የአካባቢው ልጆች በመኪናቸውና በዛፍ ላይ በአሰሩት ችዋችዋ ለእንዲጫወቱ ይፈቅዱላቸው ነበር። እነርሱ ደጅ ባለው የዋርካ ቅርንጫፍ አብረዋቸው ይንጠላጠላሉ። ጥራጥሬ፣ ድንጋይ፣ ቅጠል የመሳሰሉትን መሬት ላይ በመደርደር አንዱ ሻጭ ሌላው ገዥ እየሆኑ ዕቃ ዕቃ ይጫወቱ ነበር። በዙሪያቸው ያሉት አእዋፍ እንደሚያደርጉት እየተሰበሰቡ በየቋንቋቸው፣ ማለትም በኦሮምኛ፣ በአማርኛ፣ እና በእንግሊዝኛ ይንጫጫሉ።

ንጉሤ፣ ሚስቱናውያኑን ሕፃናት በጀርባው እያዘለ ያጫውታቸዋል፤ ከፍ ከፍ ላሉት ደግሞ የኦሮሞኛ ጨዋታዎችን ያስተምራቸዋል። ዮሐንስ፣ ንጉሤ በሚሄድበት ሁሉ ይከተለው ነበር። ንጉሤም በአካባቢው ጫካ ውስጥ ያሉ አራዊትን አሳየው። ተደብቆ ወፎችን የመመልከት ጥበብንም አስተማረው። እንደ ዮሐንስ በዚህ ሁኔታ የሚጎበኙት ሕፃናት የወፎቹን ጎጆ በመመልከት እጅግ ይደሰቱ ነበር። ጎጆዎቹ፣ ቀርከህ አገዳ ላይ

በሰው ቁመት ከፍታ ተንጠልጥለው ይታዩ ነበር። በመሆኑም፤ ወፎቹ እንደ ሹራብ አላምረው የሠሯቸውንና በሮቻቸው ከታች የሆኑትን ጎጆዎች፤ ሕፃናቱ እየተንጠራሩ ለመመልከት ችለዋል።

በበጋው ወራት እነዚህ ጓደኛዎች አንድ ወንዝ ላይ እንደ ድልድይ በተጋደመ ግንድ ላይ በመረማመድ እያለፉ፤ ከወንዙ ማዶ አለ ጫካ ውስጥ ይጫወቱም ነበር። በዝናቡ ወራት ደግሞ፤ ካናዳውያኑ ልጆች በላስቲክ ቦት ጫማ፤ ሌሎች በእግራቸው፤ ጭቃ ያቦካሉ። በኢትዮጵያውያኑ እናቶች፤ ልጆቻቸው በጭቃ ያቦኩትን ልብስ በወንዝ ውኃ እንደነገሩ አጠብ፤ አጠብ፤ ያደርጉና አጥር ላይ ያሰጡታል። ሚሲዮናዊዋ ቢ ደግሞ፤ በሞቀ ውኃ ያጠበቻቸውን ልብሶች በረጅም ገመድ ላይ በተርታ ታሰጣቸዋለች። ውጩ ዝናብ ሆኖ አላስወጣ ሲል ደግሞ፤ ንጉሤን ጨምሮ ሚሲዮናውያኑ ልጆች ቤት ውስጥ ይሰበሰቡና ልዩ ልዩ ጫወታዎችን ይጫወታሉ። ጫወታዎቹ የሚሲዮናውያኑ ልጆች ያመጧቸው ቢሆኑም፤ ንጉሤም ለምዲቸዋል። በአጨዋወቱ ስልትም ያዝናናቸው ነበር።

«እኛ ዘንድ ይቆይና፤ የመመገቢያ ሰዓታችን ሲደርስ፤ በዘይ ከአካባቢው ይሠወራል» አሉ ቢ ሊገበኛቸው ለመጣ እንግዳ አንድ ቀን ስለ ንጉሤ ባሕርይ ሲነግሩት። አንድ ቀን አንድ ኢትዮጵያዊ መምህር፤ ንጉሤን «የአገር ግዛት ሚኒስትር» ብሎ ሲጠራው ሚሲዮናዊዋ ሰሙ። ከዚያ ወዲህ፤ መጠንቀቅ እንዳለባቸውና ንጉሤን ከሌሎች በተለየ ሁኔታ ማቅረብ እንደሌለባቸው ተገነዘቡ።

የተለያዩ ብሔረሰቦች ባሉበት ኅብረተሰብ ውስጥ የሚኖሩ የሌላ አገር ሰዎች፤ የአገሪቱን ተወላጆች ግራ የሚያጋባ ወይም ወደ ተሣሣተ አቅጣጫ የሚመራ ስሕተት መፈጸም የለባቸውም።

ንጉሤ፤ ለካናዳውያኑ ቤተሰቦች አንዳንድ አባባሎችን ይገልጥላቸው፤ ባሕላዊ ጉዳዮችን በተመለከተም ይመክራቸው ነበር። «ለጋ ትከሻዎቹ ላይ የአዋቂ እራስ የተሸከመ ይመስላል»

ይላሉ ቢ ስለ ንጉሤ ብልህነት ሲናገሩ። አንድ ጊዜ ቢ የእጅ ሥራዎቻቸውን የሚከትቱበት አንድ ትልቅ ባለክዳን ቅርጫት ገዙ። በቅርጫቱ ሲገለገሉበት ሳለ፣ ቤተሰቡን ሲጎበኙ የሚመጡ የአሮሞ ተወላጆች ቅርጫቱን በተለየ ሁኔታ የሚመለከቱት መሆኑን ተገነዘቡ። ንጉሤን ጠሩና ሰዎቹ ለምን እንዲያ እንደሚያደርጉ ጠየቁት። እርሱም ቅርጫቱ የብሔረሰቡ አባላት ልጅ ለመውለድ በሚፈልጉበት ጊዜ ለአንዳንድ ሥርዓት ማስፈጸሚያ የሚገለገሉበትን ቅርጫት እንደሚመስል ገለጠላቸው። ሰዎቹ አንድ ሴት ወላድ እንድትሆን፣ የወላድ ላም ወተት ቅርጫቱ ውስጥ በመጨመር፣ በየዓመቱ የሚያደርጉት ሥርዓት እንዳለና፣ በሥርዓቱ አማካይነት ሴቶቹም ሆኑ ላሞች እንዲወልዱ የሚደረግ መሆኑን ጭምር ነገራቸው። ቢ ይህን ከተረዱ በኋላ ቅርጫቱን አስወገዱት።

ሲናገሩ ዝግ የሚሉት የቢ ባለቤት ሙሬይ የሚሰዩኑን ጣቢያ ያስተዳድሩ፣ ቤተ ክርስቲያናትን ይጎበኙና የአካባቢውን አማኞች በተለያዩ መንገድ ያበረታቷቸው ነበር። የቢ የዕለት ተዕለት ሕይወትም ሥራ የበዛበት ነው። ቤቱንና የቤተሰቡን ንጽሕና መጠበቅ፣ ሕፃናቱን ማልበስና ከጓሮ ከሚገኝ አትክልት ምግብ ማዘጋጀት አድካሚና ትዕግሥት የሚጠይቅ ሥራ ነበር። ይህ ብቻ አይደለም ኃላፊነታቸው። አካባቢው ባለው ትምህርት ቤት ውስጥ እና በሠራራቸውም ያስተምሩ ነበር። የኋላ ኋላ የሚሲዮናውያኑ ልጆች ወደ አዲስ አበባ ሄደው ትምህርት ቤት ገቡ። ጆን ወይም ዮሐንስ አዲስ አበባ ሆኖ ንጉሤን በጣም ይናፍቀው ነበር።

ክርስ አት የተባለች ወጣት ጀርመናዊት ነርስ ክሊኒኩ ውስጥ ለመሥራት መጣች። ጥቂት እንደቆዮችም የአካባቢውን ወጣቶች የማገልገል ከፍተኛ ፍላጎት አደረባት። በዚሁ መሠረት የንጉሤን የእሑድ ጠዋት ተማሪዎች እያስተማረች እርሱ ደግሞ ትንንሽ ልጆችን እንዲያስተምር አደረገች። በዚህ ሁኔታ እያለች ንጉሤ

ሕይወቱን በመጽሐፍ ቅዱስ መሠረት ለመምራት መዘጋጀቱን አወቀች። የራሱ መጽሐፍ ቅዱስ እንዲኖረው መጓጓዣንም ተረዳች። የአካባቢው ቤተሰቦች ገንዘብ ስለሌላቸው መጽሐፍ ቅዱስ ማግኘቱ ይቸግራቸዋል። ገንዘባቸውን ለከብት ግዢ ነው የሚያውሉት። ይህን የተመለከተችው ነርስ፣ ክርስ ሁለት መቶ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶችን አጥንቶ በቃሉ ለሚገልጥ ልጅ አንድ መጽሐፍ ቅዱስ ለመስጠት ወሰነች። ንጉሤ፣ በየሳምንቱ፣ በሚያስገርም ሁኔታ በርከት ያሉ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶችን በቃሉ ለክሪስ ይገልጥላት ጀመር። እንዲህ እያደረገ፣ በስድስት ሳምንቶች ውስጥ አንድ መጽሐፍ ቅዱስ ተሸለመ።

ንጉሤ፣ አሥራ አምስት ዓመት ሲሆነው፣ በሚስቶናውያኑ ከተዘጋጁት የመጀመሪያ ተጠማቂ ወጣቶች አንዱ ሆነ። ተጠማቂዎቹ ወጣቶች ኮረብታ አካባቢ ከሚገኘው «የጨቦ ቤተ ክርስቲያን» በመጡ ሽማግሌዎች ከተፈተኑ በኋላ ተጠምቀው፣ የጌታ እራት ተሰጣቸው። ግርግር ያልበዛበት ሥርዓት ነበር። የንጉሤ ቤተሰብም ያወቀው አይመስልም። በሚሲዮናውያኑ ሠፈር አቅራቢያ፣ ጥቂት አማኝ ጎልማሶች ነበሩ። «አማኞች» የሚለው ቃል፣ «የአዲሲቱ ቤተ ክርስቲያን» አባላት መጠሪያ ነበር። በአካባቢው የነበሩ ኦርቶዶክሳውያን አማኞች የጎልማሶችን መጠመቅ በጥርጣሬ በሚመለከቱበት በዚያ ወቅት፣ የንጉሤ ቤተሰቦች የእርሱን መጠመቅ በዝምታ ማለፋቸው ዕድለኛ አድርጎታል።

አንድ ቀን ግን ንጉሤ በዝምታ የማይታለፍበት ሁኔታ ተፈጠረ። አባቱ አቶ ቁምቢ ሊፈልጉት ሚስቶናውያኑ ቤት ድረስ መጡና፣

«ንጉሤ የታለ ያለበትን ንገሩኝ» አሉ። በጣም የተቆጡ ይመስላሉ። ሚስቶናውያኑ ንጉሤን ለሁለት ቀናት ያህል ስለአላዩት ወዴት እንደሄደ አያውቁም። በኋላ ነው የሄደበትን

የተረዱት። ከክሊኒክ ስድስት ሰዓት በእግር ተጉዞ በሚገኝ አካባቢ የምትኖረው ወላጅ እናቱ ከሳምንታት በፊት፤ በማህፀን ሕመም ምክንያት ወደ ክሊኒክ መጥተው ነበር። የክሊኒክ ነርስ፣ ክሪስ ቀዶ ሕክምና ወይም ሌላ እርዳታ እንደሚያስፈልጋቸው ገልጣላቸዋለች። ይህ ብቻም አይደል፤ ነርሷ «አዲስ አበባ እንደሰድና እናሳክማቸው» በማለት አቶ ቁምቢን ለምነዋቸው ነበር። በጸና እምቢታ አይሆንም አሉ። ንጉሤ ያደገው አባቱ ቤት፤ በእንጀራ እናት ስለነበር፤ ስለ ወላጅ እናቱ ሕመም ብዙም አያውቅም።

አቶ ቁምቢ ከመቼውም ይልቅ የተቆጡት በገና ሰሞን ነው። የገናው ሰሞን እስኪያልፍ ድረስ፤ ንጉሤ ምን እንዳጋጠመው ሚስቱናውያኑ አላውቁም ነበር። በኋላ ግን ተረዱ። በአካባቢው ያሉ ጠንቋዮች ሁሉ አለቃ የሆነ ሰው «ሰድባኛለች» በማለት የንጉሤን እናት እረግሟቸው ነበር። ቀጥሎም አቶ ቁምቢ ገንዘብ እንዲወስዱለትና አንድ ትልቅ በሬ እንዲሠጧለትም አዘዛቸው። የቅርብ ቤተሰቦቻቸውን እንዲያመጡለትም ጠይቋቸው ነበር። ከቅርብ ቤተሰቦች አንዱ የሆነው ንጉሤ ግን በአካባቢው አልነበረም። ተፈልጎ ሲታጣ ጊዜ፤ ቤተሰቡ እርሱ ባይኖርም፤ የጠንቋዮቹ አለቃ ያዘዛቸውን ለማድረግ ወሰኑ። ከገና በኋላ አንድ ቀን፤ ንጉሤ በአካባቢው ታየ። ምክር በመፈለግ አቢ እሚባል አካባቢ ወደአሉ ሁለት ክርስቲያን መምህራን ዘንድ ሄዶ ነበር። እነርሱም ወደ ጅማ በሚወስደው መንገድ ላይ ወደ አለቸውና ላጃ ወደምትባል መኖሪያ መንደራቸው ወሰዱት። ይህን ያደረጉት ለጠንቋዮቹ አለቃ በሚደረገው የመሥዋዕት ሥርዓት ላይ እንዳይገኝ ነበር። እርግማኑን ለማስቀረት፤ ጠንቋዩ የጠየቀው ሁሉ ቢደረግም፤ የንጉሤ እናት ሞቱ። ሕክምናም አላገኙም ነበር። ከወላጅ እናቱ ጋር አብሮ ባይኖርም ሲሞቱ ግን ማዘኑ አልቀረም።

ንጉሤ ያን ጊዜ ልቡን ያመው ነበር። ቢሆንም ከአባቱ ይልቅ ሰፊ አገር በማየት ላይ ነው። አዲሱ የክርስትና ንቅናቄ «አሮጌ አቁማዳ ውስጥ እንደሚጨመር ትኩስ ጠጅ» ሆኖ ነበር፤ ኢየሱስ እንደተናገረው የንቅናቄው እድገት የከፍተኛ ሥርዓትና ደንብ ተገዢ ለሆኑት የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ምእመናን አስፈሪ ሆኖ ነበር።

ለምሳሌ፣ ንጉሤ ተደርጎ የማያውቅ አንድ ሁኔታ ተመልክቷል። ከሚሲዮኑ ጋር የተዛመዱና በመላው ኢትዮጵያ ያሉ «አዳዲስ ቤተ ክርስቲያናት» ወሊሶን ለማጎበራቸው ዓመታዊ ስብሰባ ስፍራነት መረጧት። በጥር ወር ውስጥ አርባ ኢትዮጵያውያንና ሃያ ሚሲዮናውያን ሌሊትና ቀን ለአራት ቀን አንድ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ተሰበሰቡ። በአካባቢው ያሉት አማኞች ሰፋ ያለ ስብሰባ ይደረግ የነበረው አንድ ሜዳ ላይ በሚጣል ዳስ ውስጥ ሲሆን፣ ሰዎቹ የሚቀመጡት መሬት ላይ ነበር። አብረው ይዘምራሉ፣ ይጸልያሉ። የእግዚአብሔርን ቃል በማዳመጥ ለሰዓታት በጸጥታ ይቀመጣሉ። ምሽት ሲቃረብ ሕዝቡ ይበተናል፤ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ደግሞ ሌሊቱን የሥራ ስብሰባ ያደርጋሉ።

ንጉሤን ያስደነቀው ነገር፣ ከተለያዩ አካባቢ የመጡት ተሰብሳቢዎች በደስታ የተሞላ የጓደኝነት ስሜት ነው። ሰዎቹ የመጡት፣ ከብት ከተሠራረቁ፣ የእርስ በርሳቸውን ቤት ካቃጠሉ፣ ለዘመናት ከተገዳደሉ ጎሣዎች ነው። ከሀዲያ፣ ከምባታ፣ ወላይታ፣ ጌዴኦ፣ ከባሌ፣ ከከፋ፣ ከጋሞጎፋ የመጡ ሲሆኑ፣ ከሁሉም ጎሳ የተሰበሰቡና የተለያዩ ኅብረ-መልክ ያላቸው ነበሩ። የዘርና የቀለም ልዩነቶች በማንኛውም ኅብረተሰብ ውስጥ የግጭት ምክንያቶች ቢሆኑም፣ እነዚህ «በክርስቶስ አንድ» መሆናቸውን የተረዱ አማኞች ግን በአንድነት ይመገቡና ከልብ በሆነ ፍቅር ይተቃቀሩ ነበር። ብዙዎቹ ክርስቶስ «ከድቅድቅ ጨለማ ወደ አስደናቂ ብርሃኑ» ያመጣቸው መሆኑን የሚመሰክሩ

ሲሆኑ፤ ከአዳኛቸው ጋር በትኩስ ፍቅር የተጣበቁ ናቸው። ንጉሤ የተመለከተው ሌላ ነገር፤ ብዙ ኢትዮጵያውያን የውጭ ሰዎችን በጥርጣሬ የሚመለከቱ ቢሆኑም፤ የዚያን ጊዜው ተሰብሳቢዎች ግን ከውጭ የመጡትን ሰዎች በፈገግታ የተቀበሏቸው መሆናቸውን ነው። በስብሰባው ላይ የተገኙት የውጭ አገር ሰዎች ሁሉ ኢትዮጵያ ውስጥ ኗሪዎች ሲሆኑ፤ የመጡት ከአውሮፓ፤ ሰሜን አሜሪካ፤ አውስትራሊያና ኒውዘርላንድ ነበር። በስብሰባው ላይ የተገኙት ሁሉ እግዚአብሔር የሚሰጠውን፤ በመጽሐፍ ቅዱስ እንደተጻፈ ብቻ ሳይሆን፤ በተግባር የታየ አንድነት ተመለከቱ። ያየት ነገር እንደ ታላቅ ተአምር ሆኖ የእየጓዳቸውን ልብ የነካ ነበር።

እንዲህ ያለው ኅብረት ልቡን አነሣሣውና፤ ንጉሤ ሚሲዮናውያኑን ለመርዳት ይበልጥ ወደ እነርሱ ይቀርብ ጀመር። አንዱ እርዳታ ቋንቋ ማስተማር ነበር። ሚሲዮናውያን ከአዲስ አበባ ውጭ ከመመደባቸው በፊት አማርኛ መማር አለባቸው። ይህን ካደረጉ በኋላ የሚሄዱበት አካባቢ ብሔረሰብ ቋንቋ ተግዳሮት ይገጥማቸዋል። ንጉሤ በአካባቢው የነበሩ ፈረንጆች፤ ነርሲን ጨምሮ፤ አማርኛቸውን እንዲያዳብሩና ኦሮምኛም እንዲማሩ ረዳቸው። ይህን በማድረግ ላይ እያለ፤ እርሱም ከእነርሱ እንግሊዝኛ ተማረ።

ቢ በአካባቢው እየተዘዋወሩ በሚያስተምሩበት ጊዜ የረዳቸው ጥሩ የቋንቋ ተሰጥኦ ነበራቸው። እኚህ ቀልጣፋና አጭር ሴት በቋጥኛማና ጭቃ መንገዶች ላይ በእግራቸው ይሄዱ ነበር። አንዳንዴ ራቅ ወደአሉት ስፍራዎች ሲሄዱ በፈረስ ወይም በበቅሎ ይጓዛሉ። ንጉሤ እንደ መሪና አስተርጓሚ የሚያደርግላቸው እርዳታ እጅግ ከፍተኛ ነበር። በአፀፋው እርሱም በአካባቢው ከነበሩት ወጣቶች ሁሉ በተሻለ ሁኔታ ቶሎ እንግሊዝኛ ተማረ። እንግሊዝኛ በኢትዮጵያ የከፍተኛ ትምህርት መማሪያ እንደ መሆኑ፤ የንጉሤ ቋንቋውን መማር እንደ

መወጣጫ ሆኖለታል። ትምህርት ቤቶች ከሦስተኛ እስከ ስድስተኛ ክፍል እንግሊዝኛ ያስተምሩና፤ ከዚያም በመማሪያ ቋንቋነት ይጠቀሙበታል።

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ባትደሰትበትም፤ ሚሲዮናውያን ወደ ኢትዮጵያ እንዲገቡ ንጉሠ ነገሥቱ የፈቀዱት ጣሊያኖች አገሪቱን ከመውረራቸው ከ1928 ዓ.ም በፊት ነበር። ፍቃዱ ለሚሲዮናውያኑ የተሰጠው በአብዛኛው ትምህርት ቤቶችን፤ ሆስፒታሎችን እና ክሊኒኮችን ይሠሩ ስለነበር ነው። መጀመሪያ የቋንቋ ትምህርት ቤት፤ ቀጥሎ ክሊኒክ፤ በኋላ ደግሞ ትምህርት ቤት የሆነው የኦቢ (ንጉሤ መኖሪያ አካባቢ የተሠራው) ጣቢያ አንድ ምሳሌ ነበር። የኦቢ ጣቢያ፤ በ1919 ዓ.ም ወደ ኢትዮጵያ በገባው የሱዳን ኢንተርየር ሚሲዮን ከሚረዱት የወንጌል ጣቢያዎች አንዱ ነበር። በኢትዮጵያ የሚሲዮኑ የመጀመሪያዎች ከሆኑት ሰዎች አንዱ ዶክተር ላምቤ ይባሉ ነበር። እኚህ ሰው፤ የአሜሪካን ፕሬስቢቴሪያን ቤተ ክርስቲያን አባል የነበሩ የሕክምና ዶክተር ሲሆኑ፤ በጊዜው የኢትዮጵያ ንጉሥ የነበሩት፤ የቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ጓደኛና አማካሪ ለመሆን የቻሉ ናቸው። በዚሁ መሠረት፤ የአገሪቱን የትምህርት ሥርዓት በማዘጋጀቱ ሥራ ተሳትፈዋል።

ሚሲዮናውያኑ ኦቢ የሚገኘውን ጣቢያ ከመመሥረታቸው በፊት፤ ወሊሶ ከተማ ውስጥ አንድ የቋንቋ ትምህርት ቤት ከፍተው ነበር። ከኃይማኖታዊ ድርጅቶች ይልቅ፤ ሌላው ኅብረተሰብ ነበር ሚሲዮናዊያኑን በበጎ ልብ የተቀበላቸው። ወሊሶ፤ ፍልውኃ ባለው ሆቴላ ትታወቃለች። ሁል ጊዜ፤ ሰኞ ከቀትር በኋላ፤ የኦቢ ተማሪዎች ወደ ፍልውኃ እየሄዱ ይዋኙ ነበር። ከሆቴሉ ጋር በተደረገው ስምምነት መሠረት፤ በአፀፋው የሆቴሉ ሠራተኞች፤ ሚሲዮኑ ክሊኒክ ውስጥ በነፃ ይታከሙ ነበር። የንጉሤ የትምህርት ቤት ጓደኞች፤ በመዋኛው ስፍራም ሆነ

ቤታቸው ሲመለሱ፤ ለረጅም ጊዜ አብረው ይጫወታሉ፤ ካናዳውያኑ ልጆች አብረዋቸው ይጫወቱ ነበር።

በትምህርት ወራት፤ ከሚስቶናውያኑ ልጆች ሕፃናቱ ብቻ ሲቀሩ፤ ትልልቆቹ ወደ አዲስ አበባ ይሄዳሉ። ትምህርት ቤት ሲዘጋ ደግሞ ልጆቹ ወደ ኦቢ ይመለሳሉ። ያኔ የጆን እና የንጉሤ ጓደኝነት ከቀድሞው ይልቅ በበረታ ሁኔታ ይቀጥላል። ጫካ ውስጥ ይንሸራሸራሉ። እየተደበቁ ጫካ ውስጥ ያሉ ትናንሽ አራዊትን ይመለከታሉ... እንዲያ ሲሆኑ ይውሉና፤ ሲመሽ ሚሲዮናዊ ግቢ ውስጥ አለው ትልቅ የዝግባ ዛፍ ሥር ቆም ብለው ለአዳር በመሰነባበት ወደየቤታቸው ይሄዳሉ። ቶሎ መለያየቱ አልሆነ ካላቸውም የመለያያ ጊዜያቸውን ያራዝሙታል። በአካባቢው ባሉ ሣርና ቆርቆሮ ቤቶች ላይ የሚያርፈው የጨረቃ ብርሃን ፀጥ ያለ ትእይንት በመሆን የጋራ ዓላማቸው ይሆናል።

አልፎ አልፎ ጆን ወደ አዲስ አበባ ሲሄድ፤ ወይም ከቤተሰቡ ጋር ለእረፍት ከአካባቢው ሲርቅ፤ የእነዚህ ጓደኞች ስንብት ልብ የሚነካ ይሆናል። አሮጌ ሳንቲሞችንና ሌላም ለእነርሱ ብርቅ የሆኑ ስጦታዎችን ይለዋወጣሉ። ከተለያዩ በኋላ ደግሞ በያሉበት ሆነው የጋራ ሕልም ያልማሉ፤ ተስፋና ምኞታቸውን ይጋራሉ፤ «የወደፊት ሕይወታችን እንዴት ይሆን?» አያሉ።

ጓደኝነትና ግጭት

አካባቢውን የነቀነቀ መብረቅ ሰማይ ላይ በርቆ እያስገመገመ እራቀ። የመብረቁ አስገምጋሚ ድምፅ ወደ ተራሮች በሚያስተጋባበት ጊዜ፣ ንጉሤ በከባድ እንቅልፍ ውስጥ ሆኖ ይጨነቅ ነበር። የሣር ጎጆዎች በበዙበት ግቢ ውስጥ ዝናቡ በኃይል ወረደ። ንጉሤ እንደ ተኛ ወፍራም ጋቢውን ስቦ በደንብ ጥቅልል አለ። በሚወርደው ዶፍ እና በነጎድጓዱ ድምፅ መሀል በማንቀላፋት ላይ እያለ ነው ዝናቡ የቀነሰውና በመጨረሻም ያቆመው። ወዲያው አንዲት የማለዳ ወፍ ድምጿን አሰማች፣ ቀስ በቀስ ሌሎችም አጀቧት። ከእንቅልፉ የባነነው አውራ ዶሮም በፍጥነት ደጋግሞ ጮኹ።

ነግቶ አካባቢው ወለል ሲል፣ ንጉሤ ከመጃታው በመነሣት ተንጠራራ። ከዚያም ቤቱ ወለል ላይ የታቆረውን ውኃ እንዳይረግጥ በጥንቃቄ እየተራመደ ሄዶ ላማቸውንና ጥቂት በጎችና ፍየሎችን ከበረታቸው እያወጣ እርጥቡን ሣር ይግጡ ዘንድ ውጭ አሰማራቸው። የንጉሤ እንጀራ እናት አባቱ ከሌላ ብዙውን ጊዜ፣ የቤቱን ሥራ እንዲሠራ ታደርገዋለች። ትምህርት መጀመሩን የሚያበስረው ደወል ከመሰማቱ በፊት፣ ንጉሤ የሚሠራቸው ብዙ አሰልቺ ሥራዎች ነበሩ። ብርዳም በሆነው ማለዳ የሚናፍቀው ቢኖር፣ ትምህርት ቤቱ የሚጠብቀው የጓደኞቹ ሞቅ ያለ ፍቅር ነው። ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ አዳኝነት የሚመሰክሩ ልጆች በተማሪዎቹ መካከል አሉ። በዚህ ተግባር የተሰማሩት ልጆች በአንድ ተግባር የተሰማሩ መሆናቸውን ክፍል ውስጥ በመተያየት ያረጋግጡ ነበር።

ክርስቲያናዊ ጉባዔዎችን ለመምራት በሚመጡ ተዘዋዋሪ የእግዚአብሔር ቃል አስተማሪዎች ሳቢያ ብዙዎች ወደ ክርስቶስ ቀርበዋል። ከአስተማሪዎቹ አንዱ፣ ከከንባታ፣ ሆሳዕና የመጡ ሲሆኑ፣ አቶ ኬዳሞ ይባላሉ። አቶ ኬዳሞ ቁመተ ረጅም፣ ትከሻ

ሰፊና እጅግ ታላቅ የንግግር ስጦታ ያላቸው ናቸው። ከጌታ ጋር በፍቅር የተቆራኘ ግንኙነት አላቸው። የሰውዬው የእምነት ጥንካሬ ወደ ሌሎች የሚተላለፍ ነው። የሚርገበገቡ ዓይኖቻቸው፣ አልፎ አልፎ ጣል የሚያደርጉት ቀልድና በጥበብ የተሞላ ምሳሌያቸው ስብከቶቻቸውን የማይረሱ አድርገዋቸዋል። የአቶ ኬዳሞ ሥራ ይህ ብቻ አይደለም፤ በየስብሰባዎቹ መካከል ባለው ጊዜ አዳዲስ አማኞችን ያማክሩ ነበር። የክርስትና ሕይወት መልካም አርአያነታቸው በወጣቶች ተወርሶ በኋላ ታይቷል። ንጉሤ የማማከር አገልግሎትን እንዲለማመድ ሁልጊዜ ይጠየቅ ነበር። ማማከር ስጦታው ይመስላል።

ቢ የተባሉት ሚስቶች በየእሱዱ፣ በአካባቢው ላሉት ወጣቶች ከመጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔርን ቃል ያስተምሯቸው ነበር። በአካባቢው መጽሐፍ ቅዱስ በቀላሉ የማይገኝና ክቡር ነበር። ከኦርቶዶክስ ክርስቲያኖች በተቃራኒ፤ ወንጌላውያን ክርስቲያኖች ሰው ሁሉ መጽሐፍ ቅዱስ እንዲያነብ በማበረታታት የተቻላቸውን ሁሉ አድርገዋል። የክሊኒኩ ነርስ ሚስ ኮልማን መጽሐፍ ቅዱስ ወደአካባቢው እንደአመጡ ነው፤ ንጉሤ የራሱን መጽሐፍ ያገኘው።

የክርስቲያናዊው ኅብረት አባላት የሆኑት ሌሎች ተማሪዎች፣ የራሳቸው የሚሆን አንድ መጽሐፍ ቅዱስ ለማግኘት ይቻላቸው ዘንድ ሁለት መቶ ጥቅሶችን በቃላቸው በማጥናት ላይ ነበሩ። በየሳምንቱ እሱድ ጠዋት ተማሪዎቹ ያጠኟቸውን ጥቅሶች በማዳመጥ የሚፈትኟቸው ቢ ነበሩ። ብዙዎቹ ወንዶች ሲሆኑ፣ ጥቂት ትጉሐን ሴቶችም ነበሩባቸው።

ከንጉሤ የክፍል ጓደኞች አንዱ፣ ወደ አዲስ አበባ በሚወስደው መንገድ አቅጣጫ ጥቂት ራቅ ብሎ የሚገኘው ተስፋዬ ነው። ተስፋዬ ከሁሉም በቁመት ይረዝማል። ንጉሤ በጣም ቀረበው። ቢ የሐዋርያት ሥራን፣ የፊልጵስቴስንና ተማሪዎቹ የመረጧቸውን

ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት ለተማሪዎቹ በሚያስጠኑበት ጊዜ ሁለቱም በትጋት ይከታተሉ ነበር።

የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍን በሚያጠኑበት ጊዜ፤ ኢየሩሳሌምን ሊጎበኝ ሄዶ ስለነበረው ኢትዮጵያዊ ባለሥልጣን አነበቡ። ባለሥልጣኑ በሰረገላ ወደ ሀገሩ በሚመለስበት ጊዜ ኢሳይያስ 53 ውስጥ የተጻፈውን መሲሐዊ ጽሑፍ በማንበብ ላይ ነበር። እግዚአብሔር የላከው ፊልጶስ አጠገቡ ተቀምጦ፤ መጽሐፉ ውስጥ የተጠቀሰው «በግ» የናዝሬቱ ኢየሱስ መሆኑን ሲያስረዳው ሳለ፤ «እንዳልጠመቅ የሚከለክለኝ ምንድን ነው?» አለና ጠየቀው ኢትዮጵያዊው። ንጉሤና አብረውት ከነበሩት ተማሪዎች ብዙዎቹ ተመሳሳይ ጥያቄ በማቅረብ ላይ ነበሩ።

ይህ ታላቅ ለውጥ ከተካሄደ ከብዙ ምእተ ዓመታት በኋላም እንኳን የአዋቂዎች በግልጥ መጠመቅ በኢትዮጵያ ኅብረተሰብ ዘንድ እንደ ቀላል ነገር የሚታይ አልነበረም። ታሪክ እንደሚነግረን፤ ከኢትዮጵያዊው መጠመቅ ሦስት መቶ ዓመታት በኋላ፤ ንጉሥ ኢዛና ክርስቲያን ከመሆኑም በላይ፤ ግዛቱ የሆነችው ኢትዮጵያ «ክርስቲያን» እንድትሆን ወስኖ ነበር። ይህ የሆነው በቆስጠንጢኖስ ዘመን ነው። ወላጆች ልጆቻቸው ከእምነት ቤት ጋር በመገናኘት እንዲያድጉላቸው ይፈልጉ ስለነበር፤ በሕፃንነት መጠመቅ በግዛቲቱ ውስጥ የሚከናወን ሥርዓት ሆነ። ከአንድ ሺህ ሰባት መቶ ዓመት በኋላም፤ በንጉሤ ዘመን በብዙዎቹ ኢትዮጵያውያን እምነት ይህ ሥርዓት የሚሻር አልነበረም።

በደቡቡ ክፍል ግን፤ ሚሲዮናውያኑ ሥራቸውን የጀመሩት፤ ባሕላዊ ኃይማኖት ባላቸውና በጎልማሳነታቸው፤ በተናጠል ወደ ክርስትና እምነት በሚመጡ ሕዝቦች መሀል ነበር። የውጭ ሰዎች፤ እነዚህ አዳዲስ አማኞች፤ ወደ ክርስትና መለወጣቸውንና እምነታቸውን የሚገልጡበት መንገድ እንዲኖራቸው ለማድረግ

ፈለጉ። የውጮችና የአገሬው ባሕል በተጣመሩና የጎልማሶች ጥምቀት በተጀመረ ጊዜ ግን፤ የሁኔታዎች መደራረብ ባሕላዊዎቹንም ሆነ አርቶዶክሳውያን ክርስቲያኖችን አሳስባቸው። በአንድ በኩል ወደ ክርስትና እምነት የተለወጡት የባህላዊ እምነት ተከታዮች ያልተስተካከለውን ማኅበራዊ ልማድ እናናጋው ይሆናል የሚል ፍርሀት ነበረባቸው። የኖሩት፤ ከስይጣን ወይም ከመናፍስት የሚመጣ ቁጣን ለማስታገስ፤ መስዋዕት በሚያቀርቡላቸው ጠንቋዮች ሲታመኑ ነው። ወደድ የሚሉ መስዋዕቶች፤ ከሥቃይ፤ ከበሽታ፤ ከመሀንነት ወይም ከድርቅ ይከላከላሉ የሚል እምነት ነበር። የባሕላዊ ኃይማኖት ተከታይ የሆነ አንድ ሰው ክርስቲያን ሆኖ ሲጠመቅ፤ ለእነዚህ ባህላዊ ሥርዓቶች ሁሉ የሚያስፈራ ምልክት ይሆናል። በሌላ በኩል ደግሞ የአንድ አርቶዶክሳዊ አማኝ በጎልማሳነቱ መጠመቅ፤ ማኅበራዊ ልማዱን እንደ መጣስ ይቆጠር ነበር። አርቶዶክሳውያን ክርስቲያኖች በሕፃንነታቸው ተጠምቀው የለም እንዴት? የተጠመቁባት ቤተ ክርስቲያንስ የደኅንነታቸው አምድ አይደለችም? ስለዚህ ይህ የጥምቀት ጉዳይ፤ በግለሰቦችም ሆነ በኅብረተሰቡ ዘንድ በቀላሉ የሚታይ ነገር አልነበረም።

አዳዲስ ክርስቲያኖች ጠንካራ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት እስኪኖራቸው ድረስ የጥምቀት ሥርዓትን ማዘግየት በአዳዲሶቹ አብያተ ክርስቲያን ዘንድ የተለመደ ነበር። ሙራይ እና ቢ ተማሪዎቻቸው በጊዜው እስከ አራተኛ ክፍል የነበረውን ትምህርት አጠናቅቀው ቢሄዱም እንኳን፤ አሉበት ድረስ እየሄዱ በጥንቃቄ ያገለግሏቸው ነበር። ተማሪዎቹ ከአምስተኛ ክፍል ጀምሮ ያለውን ትምህርት የሚከታተሉት ወሊሶ ከተማ ወደ አለው ትምህርት ቤት በመዛወር ነው። ንጉሤና ሌሎችም ወደዚያ በተዛወሩ ጊዜ ቤት በጋራ ተከራይተው ነበር የሚኖሩት። አንድ ጊዜ ንጉሤ፤ በምሽት ጊዜ በሻማ ብርሃን ማጥናቱ በጣም አስቸጋሪ መሆኑን ለሚስዮናውያኑ ልጅ፤ ለጆን ነገረው። ይህን

የሰሙት የሚስቶናውያኑ ልጆች ቤታቸው ውስጥ የነበረውን የሻማ ቁርጥራጭ ሰብስበው በማቅለጥ አንድ ትልቅ ሻማ ሠሩና ለንጉሤ ሰጡት። ሻማው ለረጅም ጊዜ እንዳገለገለው ሲሰሙም ደስ አላቸው።

ሙሬይ የተባሉት ሚስቶናዊ ነበሩ ከእነንጉሤ ጋር እየተገናኙ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስጠናቸው። በመጨረሻም የመጠመቂያቸው ዕለት ተወሰነ። እንደ አጋጣሚ ሆኖ፣ በተወሰነው ጊዜ ጆን አዲስ አበባ ከሚገኘው ከቢንግሃም አካዳሚ መጥቶ ነበር። ምንም እንኳን ዕድሜው አሥራ ሁለት ዓመት ያልሞላ ቢሆንም፣ ከተስፋዬና ከሌሎች አብሮ አደጎቹ ጋር በዕለቱ ለመጠመቅ ፈለገ።

በአካባቢው የነበሩ ክርስቲያኖች፣ ብዙም ባልተለመደው ሥርዓት ላይ ለመገኘት ከተጠማቂዎቹ ጋር ንጉሤ ቤት አቅራቢያ ወደሚገኘው የጀርላ ወንዝ አመሩ። የጥምቀቱ ሥርዓት ይፈጸም በነበረ ጊዜ እስፍራው የተገኙት ሰዎች፣ ልክ ኢየሱስ ክርስቶስ ዮርዳኖስ ባሕር ውስጥ በተጠመቀ ጊዜ ይመለከቱ የነበሩትን ሰዎች ይመስሉ ነበር። ተጠማቂዎቹ ነጭ በነጭ ለብሰው፣ በብሉይ ዘመን እንደ ነበረው፣ ሻሽ ብጤ እራሳቸው ላይ ጣል አድርገዋል። ሁለት የቤተ ክርስቲያን ሽማግሌዎች ከግራና ከቀኝ ይዘው ውኃው ውስጥ ሲያስምጧቸው፣ «በአብ፣ በወልድ፣ በመንፈስ ቅዱስ ስም» ክርስቲያንነታቸውን በአደባባይ ይገልጡ ነበር። ከጥምቀት በኋላ፣ እያንዳንዳቸው በውኃ እርሳውና በደስታ ተሞልተው ከወንዙ ሲወጡ፣ ከዳር የቆሙት ክርስቲያኖች በእልልታ ተቀበሏቸው። በመጨረሻም «እስክመጣ ድረስ ይህን ለመታሰቢያዬ አድርጉት» የሚለውን የጌታቸውን ትእዛዝ ለመፈጸምና ቅዱስ ቁርባን ለመውሰድ ተሰበሰቡ።

ንጉሤ የዚህ ታላቅ የጥምቀት ሥርዓት ተካፋይ በመሆኑ እጅግ ተደሰቱ። ከዮሐንስና ከተስፋዬ፣ እንዲሁም ከብዙ ጓደኞቹ

ጋር ጥምቀትና የጌታ እራት ለመውሰድ በመታደሉ ደስታው የላቀ ሆነ። ከሩቅ ከመጡት ተጠማቂዎች አንዱ የንጉሤ የሥጋ ዘመድ ሆኖ ተገኘ። ሚስቱናውያኑ ቢ እና ሙሬይም ከእነንጉሤ ጋር በደስታ ፈንድቀዋል። እንደ ሀብት የሚቆጥሩት ፎቶግራፍም አነሡ። ወንዱ ልጃቸው ጆን በኢትዮጵያውያን መካከል ይታያል። አሮጌ ሹራብና ጂንስ ሱሪ የለበሰውና የሩጫ ጫማ የተጫማው ረጅሙ ተስፋዬ ፈገግ ብሎ ቆሟል። ፎቶግራፍ የሚነሡት ሁሉ ታሪክ ነበራቸው። እያንዳንዳቸው እያደጉ በሄዱ ቁጥር ሕይወታቸው ከእያንዳንዳቸው ሕይወት ጋር እንደ ተገናኘ ይቀጥላል። ያ የማይረሳ ዕለት በደስታና በምስጋና የተሞላ ነበር።

ለአንዳንድ የማኅበረሰቡ ክፍሎች ግን፣ ይህ አናጻጅ ድርጊት፣ ያልተለመደና በዝምታ ሊታለፍ የሚገባው አልነበረም። የአንዱ ተጠማቂ ተማሪ ቤተሰቦች ልጃቸውን ከቤታቸው አስወጡት።

መበታተን

አንድ በየጊዜው የሚመላለስ ላንድሮቨር መኪና ሚስቶናውያን ግቢ መጥቶ ቆመ። ከውስጡ ቴድ ቪር የተባለና አለባበሱ ሽክ ያለ ወጣት ብቅ አለ። ቴድ አሜሪካዊ ሲሆን፤ የአቢ ጣቢያ ሠራተኞች የረጅም ጊዜ ወዳጅ ነው። ጂማና አዲስ አበባ ሲመላለስ ነው፤ እግረ መንገዱን ጎራ የሚለው። ከእነርሱ ጋር የተዋወቀው፤ ወደ ጅማ ከመዛወሩ በፊት ላጃ በተባለው የሚስቶናውያን ጣቢያ ይሠራ በነበረበት ጊዜ፤ ነበር። ቴድ በዚህ ወቅት በእንግሊዝኛ የመማር ችሎታ ላላቸው የከፍተኛ ክፍል ተማሪዎች የተከፈተው ጸጋ የመጽሐፍ ቅዱስ ተቋም አስተዳዳሪ ሆኖ በትጋት በመሥራት ላይ ነው።

በዚሁ መሠረት ሁልጊዜ ተስፋ የሚጣልበት ተማሪ ይፈልግ ስለነበር፤ ንጉሤ ካለበት ቡድን ውስጥ አንድ ትጉሕና ብሩህ አእምሮ ያለው ልጅ አገኘ። ከእነዮሐንስ ጋር የተጠመቀና የንጉሤ ዘመድ ሆኖ የተገኘ ቀጭን ልጅ ነው። ቴድ ወደ ጅማ ወሰደውና እዚያ ትምህርቱን ጀመረ።

አንድ ቀን ንጉሤ ወደ ጅማ የሚጓዝ የሚስቶናዊውን መኪና ወደ ጸጋ መጽሐፍ ቅዱስ ተቋም ሄዶ ጎበኘው። ንጉሤ ወደዚያ በመሄዱ ከነበረበት ሰፋ ካለ ዓለም ጋር ተዋወቀ። ጂማ ሙስሊሞች ባሉበት አካባቢ የምትገኝ ሰፊ ከተማ ናት። ትምህርት ቤቱ የሚስቶናውያን የአየር ጉዞ ኅብረት አባላት ንብረት የሚቀመጥበትም ነበር። ኅብረቱ ጂማ ውስጥ ማዕከላዊ የአይሮፕላን ማረፊያ ነበረው። ከዚያ እየተነሣ፤ ራቅ ባሉ ተራራማና ደቡብ ምዕራብ በረሃማ አካባቢዎች የሚገኙ ሰዎችን ያገለግላል። ንጉሤ ወደ ጅማ በመሄዱ፤ እንግሊዝኛን እንደ መግባቢያ ቋንቋ ከሚጠቀሙ ሰዎች ጋር የመገናኘት ዕድል ገጠመው። ከመላው ኢትዮጵያ፤ ከኤርትራም ጭምር የመጡ ተማሪዎችን አገኘ። ከእነዚህ መሀል፤ ምስግና ከተባለ ኤርትራዊ

ጋር ተዋወቀ። ከዚህ ሰው ጋር ሌላ ጊዜ፣ በሚያስገርም አጋጣሚ እንደገና ተገናኝተዋል። ንጉሤ ካገኛቸው ሰዎች አንዱ፣ የቴድ ረዳት የሆኑት አቶ ተክሌ ናቸው። አቶ ተክሌ ዕድሜያቸው ከገፋና ከባለ ትዳር ተማሪዎች አንዱ ሲሆኑ፣ ለቤተ ክርስቲያን መሪነት የሚያበቃውን ትምህርት በመከታተል ላይ ነበሩ። ከሱዳን የመጡ ጥቂት ተማሪዎችም ነበሩ። ሴቶችም የትምህርቱ ዕድል ተቋዳሾች ሆነዋል። ከመካከላቸው አንዷ ከንጉሤ ጋር ወሊሶ ትማር የነበረች ናት።

በዚህ ሁኔታ ነበር፣ በ1970ዎቹ ዓመታት የንጉሤ ጓደኞች መበታተን የጀመሩት። ከእድገታቸው ጋር አዲስ ተግዳሮት መጣባቸው፣ ወደ ተለያየ አቅጣጫ የመበታተን ተግዳሮት።

ተስፋዬ ከተማው ውስጥ በሚገኘው ትምህርት ቤት ውስጥ፣ የአሥራ አንደኛ ክፍል ትምህርቱን እንደ ጨረሰ ሐረር ከሚገኘው ወታደራዊ ኮሌጅ ጥሪ ቀረበለት። ጓደኞቹ ወደ ወታደራዊው ዓለም መግባቱን ባይወዱለትም፣ እርሱ ግን አልተወደም። በሠራዊቱ ውስጥ መከራንን መሆን፣ አስደላች ሆኖ ነበር ያኔ ለእርሱ የታየው። የኋላ ኋላ የሚገባበት አሠቃቂ ጦርነትና በሰሜን የሚከሰተው ድርቅ ያኔ አልታሰበውም።

ይህ በእንዲህ እንዳለ፣ አቶ ኪዳሞ ወደ አዲስ አበባ በመዛወራቸው፣ እንደ ቀድሞው ወደ ወሊሶ እየተመለሱ ማስተማራቸውን ቀነሱ።

አቶ ኪዳሞ፣ ከገጠር ወደ አዲስ አበባ በተዛወሩ ጊዜ፣ የከተማውን ኑሮ ለመልመድ ገጥሟቸው የነበረውን ችግር በየጊዜው ይገልጡታል። የገጠማቸውን ችግርም ሆነ መልካም ነገር እንደ ምሳሌ በመግለጥ ለማስተማሪያነት ይጠቀሙበት ነበር። አንዳንድ ጊዜም «ኑና መሐይሙን ሰባኪ ስሙት» እያሉ ይቀልዳሉ። በወጣትነታቸው ጊዜ ጸጋ የመጽሐፍ ቅዱስ ተቋም አልተሠራም ነበር። በነበሩበት ገጠር ዝቅተኛ አንደኛ ደረጃ

ትምህርት ቤት ቢኖርም፤ በዚያ ብዙም አልገፉበትም። አዲስ አበባ ከተማ ሲገቡ፤ የረባ ልብስ አልነበራቸውም፤ የአማርኛ ቋንቋ ችሎታቸውም ውስን ነበር። ለስብከት በሚነሡበት ጊዜ በቋንቋ አጠቃቀማቸው የሚስቁባቸው ሰዎች ቢኖሩም፤ ስብከታቸው የሰዎችን ስሜት የመቆጣጠርና፤ በኋላም ልባቸውን የማሸነፍ ብርቱ ኃይል ነበረው።

ከጀን መለየቱ ንጉሤን አሳዘነው። ይህ ጓደኛው ከወላጆቹ ጋር ለእረፍት ወደ አገሩ መሄድ ነበረበት። ለትምህርት መርጃ የሚሆኑ መጻሕፍትም ያገኛሉ።

ይማርበት የነበረው የአዲስ አበባ ትምህርት ቤቱ ከፍተኛ ሁለተኛ ደረጃ ስለአልነበረው፤ ትምህርቱን ለመቀጠል ካናዳ ሊቆይ ሆነ። ትምህርት ቤቱንና አካባቢውን እስኪለምድ ድረስ ሙሬይና ቢ ለአንድ ዓመት አብረውት ቆዩ። እነርሱ ሲለዩት፤ አንድ ክርስቲያን አዳሪ ትምህርት ቤት ውስጥ ብቻውን መቆየት ነበረበት። በዚህ ጊዜ ንጉሤና ጆን በመካከላቸው የነበረውን እርቀት በደብዳቤ መጻጻፍ ድልድይነት መገናኘት ጀምረው ነበር። የፖስታ ምልልሱ ቀጠለ። ምንም እንኳን ቃላቶቹ የተሰባበሩ ቢሆኑና፤ አንዳንዴም ትርጉማቸው ግልጥ ባይሆንም ንጉሤ በእንግሊዝኛ ደብዳቤ ለመጻፍ ይችል ነበር። ይህ በእርሱ ዕድሜ ያሉ ብዙ ኢትዮጵያውያን ልጆች በጥሩ ሁኔታ የማይሞክሩት ነው። ንጉሤ በ1972 ዓ.ም (እ.ኤ.አ) ለጆን የጻፈው ደብዳቤ እንዲህ በማለት ይጀምር ነበር፤

«ውድ ጆኒ. . . ባለፈው ጊዜ ተወዳጁ ደብዳቤህ ሲደርስኝ በጣም ደስ አለኝ፤ አመሰግናለሁ። በዚህ ምድር ላይ ፊት ለፊት የመገናኘት ዕድል ባይኖረንም እንኳን፤ በየጊዜው በደብዳቤ ስለምንገናኝ ባለፈው ጊዜ አደርግ እንደነበረው፤ አሁን በጣም አልጨነቅም። አንድ ቀን፤ በቅርብ ጊዜ፤ ወደ ኢትዮጵያ ትመለሳለህ የሚል ተስፋ አሁንም አለኝ። ያን ዕለት በናፍቆት እጠባብቃለሁ። አይመስልህም?»

በደብዳቤው ስለ ትምህርቱ፤ ወደ ክርስትና እምነት ስለ መጡ ተማሪዎች፤ ስለ ወቅቶች መለዋወጥ ገልጧል። ስለ ራሱ አካላዊ ለውጥ በቀልድ ሲገልጥለትም እንዲህ ብሏል፡-

«በታየኝ ተለውጬ እንደምታገኘኝ ተስፋ አደርጋለሁ። ቆንጆ ልብስና ሰዓት አለኝ። በጣም አድገሃል፤ ወፍረሃል ትለኝ ነበር በታየኝ።»

ከፖስታው ከሦስት እጅ አንዱን «እማማና አባባ» ለሚላቸው ለጀን ወላጆች ሊጽፍበት ያስቀረው መሆኑን ለጀን ገልጦለታል።

ቀጥሎ ያለው የንጉሤ ደብዳቤ፤ የጀን መልስ ያበረታታው ቢሆንም፤ ከመለየት ደዌ ያልተፈወሰ መሆኑን የሚገልጥ ነው፤

«... አዎ! እውነት መሆን አለበት። ምክንያቱም ከዘመዶቹ እንደ አንዱ እወድሃለሁ፤ አኩባካቢዎች መንፈሳዊ ዘመዴ መሆንም እውነት ነው... በሕይወት እያለሁ ላይህ ብችል ምንኛ በታደልኩ! አንዳንዴ፤ በዚህ ዓመት ወደ ኢትዮጵያ የማትመጣ መሆንህን ሳስብ፤ በሕይወቴ አንድ ታላቅ ነገር እንዳጣሁ ይሰማኛል። እማማና አባባን እንዲሁም ዳኒ እና ማሪያኔን ለመቀበል ወደ አይሮፕላን ማረፊያ ሄጄ፤ አንተንና ሻሮንን ሳላገኛችሁ ስቀር ምን ይሰማኝ ይሆን?»

በዚህ ጊዜ ንጉሤ፤ ለጀን ታናሽ ወንድም፤ ለዳኒ በእንግሊዝኛ ልዩ ማስታወሻ ጨምሮ ነው የላከው። በረዲማዋ ካናዳ ውስጥ ስለአለው የገና ጫወታና ስለ ወሊሶው የፍልውኃ መዋኛ በማንሣት ቀልድም ጨምሮበታል፤

«ከጥቂት ወራት በኋላ ሞቃት አየር ወደ አላት ሀገር ስለምትመጣ ደስ ይበልህ። በምትመጣበት ጊዜ፤ በግራ ክንፍ በኩል ገና መጫወትህን ትተህ፤ ከእኔ ጋር መዋኛ ገንዳ ውስጥ በግራ በኩል ትዋኛለህ። እሺ?»

ሙሬይና ቢ ወደ ኢትዮጵያ በተመለሱ ጊዜ ወደ ወሊሶ በመሄድ ፈንታ መኖሪያቸውን አዲስ አበባ አደረጉ። ወሊሶ፣ አቢ አካባቢ ብቻውን የተተወ ሆኖ የተሰማው፣ ንጉሤ ነበር። እርሱም በኋላ መኖሪያ አካባቢውን ለውጧል። የማስተማር ስጦታ ነበረው። ኢትዮጵያውያን እተወሰነ የትምህርት ደረጃ ላይ ሲደርሱ፣ ወደ ገጠር ወጣ ብለው ለአንድ ዓመት ያስተምሩ ነበር። ንጉሤም የአገልግሎቱ ወቅት ሲደርስ፣ ብዙም የትምህርት ዕድል ወደ አልደረሰበት አካባቢ በሙሉ ፈቃደኝነት ሄዶ አገለገለ።

ከአገልግሎቱ ሲመለስ፣ አቶ ተክሌ ወልደጊዮርጊስ በሚባሉ አዲስ ዳይሬክተር ይመራ እነበረው የአቢ የቀድሞ ትምህርት ቤቱ ውስጥ ሥራ ተሰጠው። ንጉሤ፣ ለገና እረፍቱ ሳጃ ወደሚባለው ቦታ በሄደና፣ የአካባቢው ጠንቋይ መሥዋዕት እንዲያቀርብለት ጠይቆት በነበረበት አጋጣሚ፣ ከአቶ ተክሌ ጋር ተዋውቋል። ንጉሤ ለጉብኝት ወደ ጸጋ መጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ቤት በሄደ ጊዜ የአሁኑ ዳይሬክተር እዚያ ይማሩ ስለነበር፣ እንደገና ተገናኝተዋል። አቶ ተክሌ፣ በፀጉራም ቅንድብ የተከበቡ ፈጣን ዓይኖች ያሉአቸውና አጠር ያሉ ደግ ሰው ናቸው። በዕድሜ ከገፉና ካገቡ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች አንዱ ነበሩ። ንጉሤ ከአቶ ተክሌ ጋር በመኖርና በመሥራት፣ ከቤተሰቦቻቸው ጋርም ለመተዋወቅና ለመፋቀር በቅቷል፤ የአቶ ተክሌን ሴት ልጅም ሦስተኛ ክፍል ውስጥ አስተምሯል።

ሙሬይና ቢ ሻሸመኔ እሚገኘው የሥጋ ደዌ ሆስፒታል ውስጥ እንዲሠሩ በተመደቡ ጊዜ፣ በ1966 ዓ.ም በጋ ወራት ንጉሤ ወደ እነርሱ መጥቶ ለሁለት ሳምንት እንዲያርፍ ጋበዙት። ንጉሤ ወደዚያ ያደረገው ጉዞ፣ ሙሉ በሙሉ የተለየ ባህል እንዲመለከት ዓይኖቹን ከፍቶለታል። ዳን እና ማሪያን የተባሉት ከአዲስ አበባ መጥተው ነበር። እንዴት ደስ የሚል መሰባሰብ ነው! ቀን የስምጥ ሽለቆ ሐይቆችን ይጎበኛሉ። በምሽት ደግሞ ሠፈር ውስጥ ይጫወታሉ፣ ከካናዳ የመጡ የስላይድ ፊልሞችን

ይመለከታሉ። ጆን እና ሻርን የነበሩበትን አካባቢ ነበር ምስሉ የሚያስረዳቸው። የጆንን ድምፅ ከቴፕ ያዳምጡም ነበር። ንጉሤ ያን ሲሰማ ልቡ በናፍቆት በትዝታ ተቃጠለ። ለዚህ ነበር በዚያ ሰሞን ቤተሰቡ ወደ ካናዳ ከሚልኩት ደብዳቤ ጋር እንዲሄድለት ብዙ ገጾች ያሉት ደብዳቤ የጻፈው።

በሳምንት አንድ ቀን ወሊሶ ከተማ ውስጥ ወደ አለው ፖስታ ቤት የሚሄደው፣ ደብዳቤ አገኛለሁ በሚል ጉጉት ነበር። ከጆን የሚጻፍለትን ደብዳቤ በተመስጦ ካነበበ በኋላ፣ እራሱን እንደ ታላቅ ወንድም በመቁጠር፣ ለጆን መልስ ይጽፍለታል። በ1966 ዓ.ም የጻፈው አንድ ደብዳቤ ቀጥሎ ያለው ነው።

«በሰማዩ አባታችን ዘንድ አብረን ብንሆንም፣ በአካል ከተለያየን ረጅም ጊዜ ሆነን። በሰማዩ አባታችን ዘንድ የምንኖርና ከአንድ መንፈሳዊ ምግብ የምንቋደስ ነን. . . ጆን ስለ ክርስትና ሕይወትህና ኢየሱስን ለመከተል ስለ አለህ ፍላጎትህ ጌታን በማመስገን ላይ ነኝ. . . ውድ ጓደኛዬ ሆይ፣ በወጣትነት ዘመን የክርስቶስን የመስቀል መንገድ መለማመድ አስደናቂ ነገር አለው። በአካል ስታድግ፣ መንፈሳዊ እድገት ይከተላል። ከመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ እንደምናነበው፣ እግዚአብሔር ዳዊትንና ሳሙኤልን ጠርቷቸዋል። በአዲስ ኪዳን ደግሞ ማርቆስ ኢየሱስን የተከለው ገና በወጣትነቱ ነው። እግዚአብሔር የምናከናውነው ትልቅ ሥራ ስለአዘጋጀልን ነው በልጅነታችን የጠራን።»

ሁለቱ ልጆች ስለ ሕይወትና ተስፋቸው ይጻጻፉ ነበር። ንጉሤ የአገር ወዳድነት ስሜት ስለነበረው፣ የአገሩን የትምህርት ዕድገት በማገዝ የመሥራት ዕድል የገጠመው ስለመሆኑ ነበር ለጆን የሚጽፍለት። አዲስ አበባ ውስጥ ስለነበረው አዲስ የፖለቲካ ንፋስ መረዳቱ የነበረው መሆኑን እንዲህ በማለት ለጆን

ገልጠላታል፤ «ገና አልተረጋጋም። ቢሆንም ችግሩ አልፎ፤ በቅርቡ ሰላም ይሆናል ብዬ ተስፋ አደርጋለሁ። ኢትዮጵያውያን ሁሉ፤ እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ አገራችንን ለማገልገል ዝግጁዎች ነን።»

ጆን እንደ ብቸኛ ወጣትነቱ ካናዳ ውስጥ የሚኖረውን ኑሮ ለኢትዮጵያዊ ጓደኛው የሚገልጥበት መንገድ ቸገረው። የኢትዮጵያ ኑሮው ጥቂት ትውስታ የካናዳ ኑሮ ብቸኝነቱን ይቀሰቅስበታል። የኩራዙ ሽታ፤ የተራራዎች ውበትና የአህያዎች ማናፋት. . . ሁሉ ትዝታዎቹ ናቸው። የሀገሩ ልጆች ከሆኑ ወጣቶች ጋር በደባልነት መኖሩን አልወደደውም፤ ባይተዋርነት ይሰማው ጀመር። ፓስፖርቱ «ካናዳዊ» ቢልም፤ ሌላ ዜጋ የሆነ ያህል ነበር የሚሰማው። «ኢትዮጵያ ውስጥ በተወለድኩ» የሚልበት ጊዜም ነበር፤ ቆዳው ቢነጣም፤ ኢትዮጵያዊነት ይሰማዋል።

ለንጉሤና ለጆን መገናኘታቸው ከምንም የሚያስበልጡት ተስፋቸው ነበር። ንጉሤ በዚያ ዓመት መጨረሻ ለጆን በጻፈለት ደብዳቤ፤ ክረምት መግባቱን ጠቅሶ፤ ትዝታውን ቀጥሎ ባለው ሁኔታ ገለጠለት፤

«ምድር በአረንጓዴ እፅዋት ስትሸፈን መመልከቱ እንዴት መልካም ነው? ታስታውስ እንደሆን፤ ከወንዙ ማዶ ወደ አለው ሜዳ ሄደን መስኩ ላይ የምንንከባለለው በዚህ ጊዜ ነበር። በጄርላ ወንዝ ዳር እናደርግ የነበረውን የእግር ጉዞ አልረሳውም። በተለይም ልብሴን በንጹሕ የምንጭ ውኃ አጥብ የነበረበትን ጊዜ። ስንቱን ልግለጠው? አሁን እንኳን አጠገቤ ሆነህ፤ አብረን የምናወራ ይመስለኛል። አጠገቤ ብትኖርልኝና አብረን ጌታን ብናገለግል እንዴት ደስ ባለኝ!!! እንደ ሥጋ ዘመድህ እንደምትቆጥረኝና እንደምትወደኝ አውቃለሁ፤ እኔም እንዲሁ ወድሃለሁ፤ በክርስቶስና

በቤተሰብህ በኩል ያገኘሁህ እወነተኛ ወንድሜ ነህ። ይህን ትረዳ የለ? ብዙ ኢትዮጵያውያን ይህን ይረዳሉ፤ እንደ ቤተሰቦችህ ተወካይም ይቆጥሩኛል። የመጨረሻ ዜና፤ የአቢ ቤተ ክርስቲያን ሽማግሌ ሆኜ ተመረጥኩ። በጌታ ፊት፤ የቤተ ክርስቲያኑ ታማኝ አገልጋይ እንድሆን ጸልይልኝ። ለሁላችንም ይሆን ዘንድ መዝ. 85:8ን መርጫለሁ፤ አንብበው። ደህና ሁን፤ አፍቃሪህ ንጉሤ።»

የንጉሤ ዘመድ የሆነና ከወሊሶ ጓደኞቹ አንዱ የነበረው ወጣትም አልፎ አልፎ ለጆን ደብዳቤ ይጽፍለት ነበር። የእርሱ ደብዳቤ ጆን ስለ ጓደኞቹ ለማወቅ የሚፈልጋቸውን አንዳንድ ነገሮች ገልጠውለታል። በጥቅምት ወር በ1966 ዓ.ም የጸፈለት ደብዳቤ ቀጥሎ ያለው ነው፤

«ንጉሤ ለመምህርነት ሥልጠና ነገ ወደ አሥመራ ይሄዳል። በሚመጣው ዓመት ቀን እየሠራሁ ማታ፤ ማታ ለመማር አስቤአለሁ። ነገር ግን ኢትዮጵያ ውስጥ በተከናወነው የመንግሥት ለውጥ ምክንያት የከፍተኛ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ስለመኖሩ እርግጠኛ አይደለሁም። አዲሱ መንግሥት ከ10ኛ ክፍል በላይ የሆኑ ተማሪዎች ሁሉ ወደ ገጠር ዘምተው፤ ስለ መንግሥት ምንነት፤ እንዲሁም ማንበብና መጻፍ እንዲያስተምሩ ዕቅድ አውጥቷል። ምን እንደሚደረግ አላውቅም። እኔ ግን ለእግዚአብሔር መንግሥት የምሠራ ስለሆንኩ ደስ ብሎኛል።»

የኢትዮጵያ መንግሥት እንዴት ወዳለ መቅሰፍታዊ መንግሥትነት ይለወጥ እንደነበር ማናቸውም አልተረዱም። የእነርሱ ዋና መንግሥት ግን ለዘላለም የጸና ነው።

ነገድንድ ያዘሉ የሰሜን ደመናዎች

«ጆን አንድ ነገር ማድረግ አለብህ!» የሚል ከፍተኛ ድምፅ ከወዲያኛው ጫፍ የሰሙት ጆን ከምበርስ፣ ስልኩን ከጆሯቸው አራቁት፡፡ በኢትዮጵያ የኤስ ኣይ ኤም የመስክ ዳይሬክተር የሆኑት እኚህ ሰው፣ ጀርመንኛ ቅላፄ ያለውን የዶክተር ሽሞል ድምፅ ከየትም ሰምተው ቢለዩትም፣ ዛሬ ግን አጠገባቸው ሆነው የሚያወሩላቸው ነው የመሰላቸው፡፡ ስልክ የደወሉት ከደሴ በስተሰሜን ከሚገኘውና እርሳቸው ከሚያስተዳደሩት የሚስዮን ሆስፒታል ነበር፡፡ ጎላ ባለው፣ በሚቆራረጠውና የጥድፊያ ድምፅ ባለው ንግግራቸው እንዲህ አሉ፡- «ወሎ ውስጥ በጣም የሚያሰቅቅ ነገር ተመለከትኩ! በመቶዎች የሚቆጠሩ ሰዎች መራባቸውንና በየቀኑ አሥራ ሁለት ሰዎች እንደሚሞቱም ተረድተናል፡፡ መንግሥት ስለ ርህቡ የማይገልጠው ለምንድን ነው?» ከዚያም ከሚ/ር ጆን መልስም እንኳን ሳይጠብቁ እንዲህ አሉ፡- «ሰዎች በመንገድ ዳር ተኝተዋል፡፡ በዚያ በኩል ወደሚያልፉት መኪኖች ለመቅረብ የሚያበቃ አቅም እንኳ የላቸውም!»

የተቆጡት ዶክተር ይህን ተናግረው ስልኩን ከመዝጋታቸው በፊት፣ ጥቂት የድርቅ እርዳታ እንደሚያዘጋጁ ጆን ቃል ገቡላቸው፡፡

ሚስተር ከምበርስ ቢሯቸው መስኮት አጠገብ ቆመው፣ እንቅስቃሴ የሚበዛባቸውን የአዲስ አበባ መንገዶች ይመለከታሉ፡፡ ወደፊት የሚሆነውን ነገር ሲያስቡት ረጅምና ቀጭን ቁመናቸው ዘመመ፡፡ ከአዲስ አበባ ወደ ሰሜን እስከ አሥመራ ድረስ ባለው ረጅም ጎዳና ብዙ ጊዜ በመኪና ተመላልሰውበታል፡፡ ወደዚያ በተጓዙ ቁጥር፣ ደሴ አቅራቢያ አለው ሆስፒታል ቅጥር ግቢ ውስጥ ነበር የሚያድሩት፡፡ በተራራማው የሰሜን አካባቢ ድርቅ የሁልጊዜ ፍርሀት ቢሆንም፣ የዚህ ዓመቱ የዝናብ መጥፋት ግን

መቅሰፍት በመሆን ላይ ነው። በረጅሙ ተነፈሱ። ሠራተኛውንና ውሱን የሆነውን ሀብት በያዙት የሚሰዩኑ አያሌ ዕቅዶች ላይ ሌላ ተጨማሪ ዕቅድ ታሰበ። የኤስ ኣይ ኤም አስተዳዳሪ እንደ መሆናቸው፣ የ200 ሚሲዮናውያንን ሥራ፣ ወሊሶ አቅራቢያ ያለውን የኦቢ ጣቢያ ጨምሮ መቆጣጠር አለባቸው። ቁጥጥር የሚያሻቸው ትምህርት ቤቶች (ንጉሤ የሚያስተምርበትን የመሰሉ) አሉ። ጸጋ የመጽሐፍ ቅዱስ ተቋም (አቶ ተክሌ የሠለጠነበት)፣ እና ቢ እና ሙራይ የሚሠሩበት ማተሚያ ቤት ቁጥጥር ይሻሉ። እንዲሁ ቁጥጥር የሚያሻቸው ክሊኒኮችና ሆስፒታሎች በአገሪቱ ውስጥ አሉ። የእርሻ ድርጅቶች፣ እንዲሁም የውኃ ቁፋሮና የሕንፃ ሥራ ቡድኖችም ይገኛሉ። አሁን ደግሞ ይህ የድርቅ ጉዳይ መጣ! ድርቁ በቅርብ ጊዜ ተባብሶ፣ ከዓለም አካባቢ እርዳታና የድርቅ ሠራተኞች ወደ አገሪቱ ማስገባት ማስፈለግ አለማስፈለጉን ሚስተር ከምበርስ ሊያውቁ አልቻሉም።

ሰሜኑ የኢትዮጵያ ክፍል ኤርትራ ውስጥ ከነበረው ችግር ጋር ይታገላል፤ ይህ በራሱ አንድ አሳሳቢ ጉዳይ ነው። በዚያ በኩል የነበረው ሚሲዮናዊ ሥራ በደፈጣ ውጊያ፣ ከአይሮፕላን በሚካሄድ የቦምብ ድብደባ እና የሚሰዩኑን ሠራተኞች በማፈን ችግሮች የተነሣ በመስተጓጎል ላይ ነው። ጆን ከምበርስ ከሚሰዩናዊ ተልዕኮአቸው በፊት ኤርትራ ውስጥ ስለሠሩ ከማንኛውም የሌላ አገር ሰው ይልቅ ኤርትራ ውስጥ ያለውን ችግር ያውቁታል። በ1937 ዓ.ም ከእንግሊዝ አየር ኃይል አባልነት እንደ ተሰናበቱ ወደ ኤርትራ በመምጣት፣ ገና በጅማሬ ደረጃ የነበረው የአሥመራ አይሮፕላን ማረፊያ የአየር ትራፊክ ተቆጣጣሪዎችን አሠልጥነዋል።

አሥመራ የመጽሐፍ ቅዱስ ተቋም ውስጥ ከሌሎች ክርስቲያኖች ጋር ተገናኝተዋል። ከእነዚህ አንዱ ባልዋ የሞተባት ሴት ነበረች። የሕክምና ዶክተር የሆነው ባሏ የሞተባትንና ናኦሚ

የተባለችውን ሴትዮ አገቡና እርሷ አባል ከሆነችበት የሚስቶን ድርጅት ጋር ተቀላቀሉ። በዚሁ ድርጅት ውስጥ በሰሜንና ደቡብ ኢትዮጵያ ካገለገሉ በኋላ ነው የኤስ ኣይ ኤም ኢትዮጵያ ዳይሬክተር የሆኑት።

በዚሁ መሠረት ነበር የዳይሬክተሩ ቤተሰቦች እሚስቶኑ ቅጥር ግቢ ውስጥ የሚኖሩት። እቢሮው ውስጥ፣ ግድግዳ ላይ የኢትዮጵያ ካርታ ተሰቅሏል። እርሳቸው የሚመሯቸው የሚስቶኑ ጣቢያዎች ካርታው ላይ ምልክት ተደርጎባቸዋል። ብዙዎቹ የሚስቶን ጣቢያዎች የሚገኙት በደቡብ የሀገሪቱ ክፍል ነው። እንዲያ የሆነበት ምክንያት፣ የኢትዮጵያ ንጉሥ ቀዳማዊ ኃይለሥላሴ የክርስትና ትምህርት የሚያስፈልገው፣ ደቡብ መሆኑን በመግለጥ ሚስቶናውያኑ ወደዚያ እንዲሄዱ ስላደረጓቸው ነው።

ሀገሪቱ ውስጥ የገባው ርሀብ፣ ከጥቂት ጊዜ በኋላ ብዙ የበጎ ፈቃድ አገልጋዮችን ወደ ሰሜን የሚያዝምት ይሆናል። የቢቢሲው ሬድዮ ጣቢያ የዓለምን ሕዝብ ያሳዘነውን ዜና ካሠራጩ በኋላ፣ የኢትዮጵያ መንግሥት ርሀቡን ሊደብቅ አልቻለም። ችግሩ ባበቃ ጊዜ፣ የ1966 ዓ.ም ርሀብ ከ100,000 በላይ ሰዎችን መግደሉ ተረጋገጠ።

በሰሜኑ የኢትዮጵያ ክፍል የተከሰተው ተደጋጋሚ ርሀብ የውጭ አገር ሰዎችን ወደዚያ እንዳዘመተ ሁሉ፣ ፖለቲካው ደግሞ በደቡብ ክፍል ያሉ ሰዎችን ወደዚያው ይወስዳቸው ነበር። ኤርትራ ባለው ጦርነት ውስጥ እንዲሳተፉ ነበር ከደቡብ ክፍል፣ ከገበያ ውስጥ ሳይቀር ሰዎች በግድ የሚወሰዱት። ጦርነቱ በአገሪቱ በሞላ ችግር ፈጥሮ ነበር።

ችግሩ ጂማ እሚገኘው ጸጋ የመጽሐፍ ቅዱስ ተቋም ውስጥም መንጸባረቁ አልቀረም። ኤርትራውያን ተማሪዎች አንዳንዶች ችግር ደርሶባቸዋል። ምሥግና፣ ንጉሤ ጂማ መጽሐፍ ቅዱስ

ተቋምን በጎበኘ ጊዜ ያገኘው፤ ትምህርቱን ጨርሶ ቀደም ሲል ኤርትራ ስለተመደበ ከችግሩ አምልጧል።

ይሁን እንጂ፤ እንደ ምሥግና ዕድል የገጠማቸው አንዳንድ ኤርትራውያን ወደ ትውልድ ሀገራቸው ቢገቡም፤ ሙሉ በሙሉ ከችግሩ አላመለጡም። እዚያም ለሞትና ለአካለ ስንኩልነት የመዳረግ አደጋ አለ። ማንም ጤነኛ የሆነ ወንድ፤ አንዳንዴም ሴት ወደ ጦር ግንባር መዝመት ነበረበት። የትኛው ግንባር? ቀላል መልስ የሌለው እንቆቅልሽ ነው። ሁለት ቡድኖች ለበላይነት ይዋጉ ነበር። የኤርትራ ነፃ አውጪ ግንባር (ኢ. ኤል. ኤፍ) እና የኤርትራ ሕዝብ ነፃ አውጪ ግንባር (ኢ. ፒ. ኤል. ኤፍ) ይባላሉ ቡድኖቹ። የመጀመሪያው ቡድን በዋናነት የቆላማውን የኤርትራ አካባቢ የሚወክል ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ ደጋውን አካባቢ ይወክላል። ኤርትራ፤ ምንም እንኳን ትንሽ ብትሆንም፤ የተለያየ መልክአ ምድር፤ የተለያየ ባሕል ያላቸው ሕዝቦች ያሉባት ናት። ተፎካካሪዎቹ ቡድኖች፤ ባሕላዊ መሠረታቸው የተለያየ ነው። ሁለቱም ቡድኖች፤ አንዱ ሌላውን ለመጣል ማርክላዊ ርዕዮተ ዓለምን (አስተምህሮን) በተግባር ይተረጉሙና ተዋጊዎችን ይመለመሉ ነበር።

በውጊያው ግንባር በሁለቱም ወገን ያሉ ወንድማማቾችና እኅትማማቾች፤ አባቶችና ጓደኞች እርስ በርሳቸው ሲገዳደሉ፤ ከጦርነቱ ውጭ ያሉት ግን በከንቱ በመገዳደሉ ፍልሚያ ውስጥ ላለመግባት የተቻላቸውን ሁሉ ያደርጉ ነበር። ታማኝነታቸው የሰላም ልዑል ለሆነው ጌታ የሆነ ቅን ክርስቲያኖች ለአንዳንድ አስከፊ ነገሮች ተጋለጡ። ክርስቶስ እራሱን ከሰጠላቸው፤ ከወደዳቸውና፤ ሁሉንም እኩል ክቡራን አድርጎ ከተቀበላቸው ሰዎች ወገን ለሆኑ ክርስቲያኖች ግድያ አስከፊ ነገር ነው። ከዚህም በላይ፤ ከብዙ ክርስቲያኖች ጋር አንድነት ያላቸው ምእመናን፤ ብሔራቸው ምንም ይሁን ምን የአማኞች አንድነትን ይጋራሉ።

በሌላ በኩል በረሀ ያሉት የነጻነት ተዋጊዎች፣ የማርክሲዝም ሌኒንዝም ፍልስፍና ተከታዮች ሆነዋል። ፍልስፍናው የፍቅር አስተምህሮን ያወግዛል። «ይህ ጠመንጃ አምላኬ ነው! ሁለተኛ ስለ አምላክ ብታነሣብኝ እገድልሃለሁ!» አለ አንድ የነጻነት ተዋጊ። መግደል ኃጢአት መሆኑን ለገለጠለት አማኝ።

እንዲህ ያለው አለመረጋጋት እየተባባሰ በመጣበት ጊዜ ንጉሤ የትምህርት ዕድል መጣለት። የሚማረው ኤርትራ ውስጥ መሆኑ ደግሞ ገረመው። አሥመራ ከተማ እሚገኘው መምህራን ማሠልጠኛ ውስጥ ገብቶ እንዲማር ነበር የተደረገው። አጋጣሚው ሳይደንቀው አልቀረም፤ ታዲያ መሞከሩ አደጋ ይኖረው ይሆን?

ጉዞው እራሱ አንድ ልምምድ ነበር። የተሳፈረበት አውቶቡስ በሰሜን ሰዎች፣ በተለይም በኤርትራውያን ተጨናንቋል። ተሣፋሪዎቹ እርሱንና ሌሎች ሦስት የሸዋ ልጆችን ቅዝቅዝ ባለ አመለካከት አዩዋቸው። ከአውቶቡሱ ጀርባ ላይ ሻንጣዎች ተቆልለዋል፤ ውስጡ ደግሞ በጥቃቅን ዕቃዎችና በሙቀት ሳቢያ በሚመጣ የሰው ጠረን ታፍጓል። አውቶቡሱ አንዳንዴ፣ በሚያስፈራ ሁኔታ ድንገት ፍጥነቱን ሲጨምር፣ በረጅም ጉዞ የተዳከመውን ሰው ያነቃዋል። የአውቶቡስ ሹፌሮች አንዳንዴ ለተሳፋሪዎች ምቹት ግድ በሌለው ሁኔታ እርስ በርሳቸው ይሸቀዳደማሉ። እንዲህ ባለው ሁኔታ ንጉሤ የተሳፈረበት አውቶቡስ ወደ አንድ ወገን ባጋደለ ቁጥር ይጸልይ ነበር። ሽቅብ ወደ ተራራዎች ጫፍ እየወጣና ቊልቊል ወደ ጥልቁ ሸለቆ እየወረደ ተጓዘ። አንዳንዴ ገላጣ ስፍራ ላይ ሲደርስ ተሣፋሪዎች ወረድ ብለው ንፋስ ይቀበሉ ዘንድ፣ ለአጭር እረፍት ይቆማል።

አውቶቡሱ ወደ ሰሜን እየራቀ በሄደ ቁጥር የአካባቢው መሬት ቋጥኛማ እየሆነና ከፍታውም እየጨመረ መሄዱን ንጉሤ አስተዋለ። እንዲህ ባለው የምድር ወገብ ከፍታ፣ ፀሐይ ፈጥና

ትጠልቃለች፤ አየሩም ነፋሻ ይሆናል። ቅዝቃዜው በጀመረ ጊዜ በጋቢው ጥቅልል አለ።

በሁለተኛው ቀን ድካም የተሰማቸውን ተሣፋሪዎች የጫነው አውቶቡስ ከደሴ ተነሥቶ በመጓዝ፤ ለጆን ከምበርስ ስልክ የደውላቸው ዶክተር እሚኖሩበት ስፍራ ደረሰ። ሁኔታቸው አሳዛኝ የሆነ ሰዎች መጓገድ ዳር ተከማችተዋል። ትርኢቱ ለንጉሤ ድንገተኛ ነገር ነው የሆነበት። መኪናው ሲቆም፤ ሰዎቹ በርሀብ የመነመኑ እጆቻቸውን ለልመና ወደ መስኮቶቹ ዘረጉ። የጎደጎዱ ዓይኖቻቸው ይማጠናሉ፤ ለመናገር አይችሉም፤ ትንፋሽ አጥሯቸዋል። «ምን ላደርግ እችላለሁ?» አለ ንጉሤ ለራሱ። ጥቂት ቆሎ ብቻ ነው ኪሱ ውስጥ ያለው። በሰዎቹ ሁኔታ የሚገለጠው ሥቃይ ግዝፈት አስገረመው። «ለምንድን ነው የዚህን ሥቃይ ዜና ወሊሶ የነበርነው እንኳን ያልሰማነው?» አለ ለየት ያለ የሰውነት ቅርጽ ያለውና፤ አሁን ያለበትን ጤንነት በብዙ ሥቃይ ያገኘ ሰው ስለሆነ፤ ርሀብ ባጎላቆላቸው እናቶቻቸው የታዘሉትን ሕፃናት ሲመለከት ዘገነነው። የፀጉራቸው ቀለም መለወጥ መጀመሩ፤ የምግብ እጥረት ያለባቸውና አንድ የርሀብ ደረጃ ላይ የደረሱ መሆኑን ያስገነዝባል። በመኪናው ቆይታ ጊዜ ንጉሤ ዓይቹን ጨፈነ። ነገር ግን ያያቸው ፊቶች፤ ከሲታዎቹ ሕፃናትና ጎድጓዳ ዓይኖቻቸው፤ እፊቱ ድቅን አሉበት፤ በማይጠፋ ሁኔታ አእምሮው ሰሌዳ ላይ ተቀርጸዋል። ምን ለማድረግ ይቻላል?

ንጉሤ፤ ጉዞው አድክሞታል፤ መጓገድ ላይ ያየው የርሀብተኞች ሁኔታም ሰቅጥጦታል። በመሆኑም፤ የተሣፈረበት አውቶቡስ ወደ አሥመራ የሚያቃርበውን ረጅምና ጠመዝማዛ መጓገድ ቆሎ ቢጨርስለት ተመኘ።

አሥመራ የክፍለ ሀገሩ ዋና ከተማ ስትሆን፤ በመልክእ ምድራዊ አቀማመጧ ምክንያት ጥሩ አየር አላት። ከአሥመራ

ተነሥቶ፤ በፍርሃት ትንፋሽ በሚያሳጥር ጠመዝማዛ መንገድ ተጉዞና በደመና ውስጥ ተሹለክልኮ ምፅዋ ይደረሃል። ከኤርትራ ተገንጣዮች ጋር የሚደረገው ጦርነት አንዱ ዋና ምክንያት ምፅዋና የአሰብ ወደብን ላለማጣት ነው።

ኤርትራ በ1800ዎቹ የመጨረሻ ዓመታት የጣሊያን ቅኝ ግዛት ስለነበረች፤ በመንገድ ሥራ፤ በትምህርትና በሥነ-ሕንጻ ረገድ በጥቂቱም ቢሆን የሮማውያንን በጎ ልምድ ተከትላለች። ኢትዮጵያ፤ መጀመሪያ አድዋ ላይ በተደረገው ጦርነት ወራሪውን የጣልያን ሠራዊት ድል ስታደርግ፤ ኤርትራ ግን በቅኝ ግዛትነቷ ቀጥላለች። ጣሊያኖች እንደገና ኢትዮጵያን ወርረው ለአምስት ዓመት ከቆዩ በኋላ በእንግሊዞች እርዳታ ጭምር በ1933 ዓ.ም ተባርረዋል። ከጦርነቱ በኋላ፤ በ1944 ዓ.ም የተባበሩት መንግሥታት ውሣኔ መሠረት ኤርትራ የተወሰነ የእራስ አስተዳደር ተሰጥቷት በኢትዮጵያ ሥር በፌዴሬሽን እንድትተዳደር ተደርጎ ነበር። በ1954 ዓ.ም የኢትዮጵያ ንጉሥ የአገራቸው አንድ ጠቅላይ ግዛት አደረጓት። ይህን ያልተቀበሉ ኤርትራውያን ተቃዋሚዎችና የደፈጣ ተዋጊዎች ከዚያ ወዲህ የነጻነት ጦርነት ጀመሩ።

ንጉሤ በ1960 ዎቹ አጋማሽ አሥመራ እሚገኘው የመምህራን ማሠልጠኛ ተቋም በደረሰ ጊዜ፤ የደፈጣ ተዋጊዎች እንቅስቃሴ በከተማው ተጋግሎ ነበር። በክልሉ ማዕከላዊ ስፍራ፤ የደፈጣ ተዋጊዎች፤ የኢትዮጵያ የምድር ጦር እና የአየር ኃይሉ ሠፈር የተቀላቀሉ ይመስል ነበር። በገጠሩ ደግሞ፤ ኤርትራውያን ተዋጊዎች በፖለቲካ ልዩነታቸው ምክንያት የእርስ በርስ ፍልሚያ ጀምረዋል። ንጉሤ ለጆን በጻፈው ደብዳቤ ስለተመለከተው ሁኔታ የገለጠው ነገር የለም። ስለ ፈራ ወይም ትኩረቱ ሌላ ጉዳይ ላይ በመሆኑ ይሆናል። በጽሑፉ ውስጥ ግን እንዲህ ብሏል፤ «አሥመራ ውስጥም ጌታን አገለግላለሁ።»

ንጉሤ በአሥመራው ትምህርቱ ወቅት የገጠመው ጥሩ ነገር፤ ሚሲዮኑ የወጣቶች ማዕከል ውስጥ ያገኘው ኅብረት ነው። ኅብረቱ በጦርነቱ መሀል እንደ ሰላማዊ ደሴት ነበር። የከተማይቱ ነዋሪ ኤርትራውያን፤ ከመላዋ ኢትዮጵያ የመጡ የመምህራን ማሠልጠኛ ተቋም ተማሪዎች፤ እንዲሁም በጠላትነት የሚዋጉ ሰዎች፤ ማለት ጦር ሠፈሩ ውስጥ የሚኖሩ ኢትዮጵያውያን ወታደሮችና አንዳንዴም የደፈጣ ውጊያው አባላት ወደ ኅብረቱ ይመጡ ነበር። እነዚህ ሁሉ ማዕከሉ ውስጥ ሲገናኙ፤ አንዱ ሌላውን ከመራቅ ይልቅ፤ በኅብረታቸው ደስ ይላቸው ነበር። ሐዋርያው ጳውሎስ እንዳለው፤ «ክርስቶስ የጥልን ግድግዳ አፍርሶታል።»

ንጉሤ፤ ከጅማው የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ቤት ተመርቆ በዚያ ባልተረጋጋ ጊዜ ወደ ኤርትራ ከመጣው ከምሥግና ጋር በመገናኘቱ በጣም ተደነቀ። ምሥግና፤ ከአሥመራ በሠላሳ አምስት ኪሎ ሜትር ያህል እርቃ እምትገኘው ደቀ መሐሪ ከተማ ውስጥ የአንድ እጓለ ማውታን ድርጅት አስተዳዳሪ ሆኗል። በደቀ መሐሪው ተቋም ውስጥ የሚማሩ ወላጅ አልባ ወጣቶች፤ በየሳምንቱ መጨረሻ፤ አሥመራ ወደሚገኘው የወጣቶች ተቋም መምጣትን ይወዱ ነበር። ኤርትራውያን ወጣቶች ለጦርነት ስለሚመለመሉና ሕይወትም መረር ያለችበት ጊዜ ስለሆነ፤ ማዕከሉ ለወጣቶች እንደ መጠጊያ ሆኖ ነበር።

ከከተማው አምስት ኪሎ ሜትር እርቆ ከሚገኘው የአየር ኃይል ሠፈርም ወጣቶች ወደ ማዕከሉ ይመጡ ነበር። እነዚህ ወጣቶች በኤርትራውያን ዘንድ እንደ «ጠላት» ቢቆጠሩም፤ እርብ ምሽት ባለው ፕሮግራም ላይ ለመካፈል ወደ ማዕከሉ የሚመጡ ወታደሮች ብዙ ነበሩ። በዚህ ሁኔታ ከተለያዩ ቦታ የመጡት ወጣቶች እስከ ማለዳ ድረስ ሲወያዩ ያድራሉ። አንዳንድ ጊዜ፤ ከአየር ኃይል የመጡትን ጨምሮ፤ ከማዕከሉ የተውጣጣ ቡድን በሳምንቱ መጨረሻ ደቀመሐሪ እሚገኘው እጓለ ማውታን ድረስ

እየሄዱ፤ ስብሰባ ያካሂዳሉ፤ ይማማራሉ፤ ድራማ ይመለከታሉ፤ ልዩ ልዩ ጫዋታዎችን ይጫወታሉ።

የማዕከሉን ፕሮግራሞች ከሚካፈሉት ወታደሮች መሀል፤ ንጉሤ ከነበረበት ማዕከላዊ ሸዋ ክፍል የመጡ ሦስት የበታች ሹማምንቶች ይገኙባቸዋል። ሰለሞን፤ ግርማ እና ተሾመ የሚባሉት እነዚህ ወጣቶች ዕድሜያቸው ከሀያ ዓመት ጥቂት ያለፈና ያላገቡ ናቸው። አሁን ለሚያገለግሉት ሙያ ብቁ ይሆኑ ዘንድ ደብረ ዘይት እሚገኘው አየር ኃይል ማሠልጠኛ ማዕከል ውስጥ በቴክኒሽያንነት ሠልጥነዋል። ሦስቱ ወጣቶች፤ ወደ ማዕከሉ እየመጡ፤ አንድ ካናዳዊ ሚስጦናዊና ኤርትራውያኑ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ከመጽሐፍ ቅዱስ በሚያስተምሩበትና ስለ ኢየሱስ በሚናገሩበት ጊዜ ያዳምጧቸው ነበር። ክርስቶስን እንደ አዳኙ በመቀበል ረገድ ተሾመ የመጀመሪያው ሆነ። ከጥቂት ጊዜ በኋላ ደግሞ ሰለሞንና ግርማ የእርሱን አርአያነት ተከተሉ። እነዚህ ሦስቱ መጽሐፍ ቅዱስን ማጥናት ጀምረው ክርስቶስን በከፍተኛ ፍቅር የሚከተሉ ሆኑ። እነርሱ ሕያው በሆነው ክርስቶስ የተቀበሉትን ጓደኞቻቸው የሆኑት ወታደሮችም ማግኘት ያለባቸው መሆኑም ተሰማቸው። ክርስቶስ ደቀ መዛሙርቱን «ሰዎችን የምታጠምዱ» ትሆናላችሁ ብሏቸው የለም? ምንም እንኳን ማርክሳዊው አስተምህሮ በወታደራዊው ተቋም ውስጥ ጠንካራ ቢሆንም፤ እነዚህ ሦስት ወጣቶች ብዙ ወታደሮችን የክርስቶስ ፍቅር ወደ ሆነው የደኅንነት መረብ በማስገባቱ ረገድ የሠለጠኑ አጥማጆች ሆኑ።

ወጣቶች ማዕከል ውስጥ የነበረው ኅብረት ሞቅ ያለ ቢሆንም፤ አየር ኃይሉ ሰፈር ያለው ማርክሳዊው ድባብ፤ የሃይማኖት ዝንባሌ ላላቸው ሰዎች ቀዝቃዛ ሊሆን ይችል ነበር። የአየር ኃይሉ አባል የሆነ አንድ ሰው ክርስቲያን መሆኑ ቢታወቅ፤ ክስ፤ ማስፈራራት እና ከማዕረግ ዕድገት መታለፍ እንዲሁም ሌሎች ጥቅሞችን የመነፈግ ጉዳት ይደርስበታል። ቢሆንም፤ ሰለሞን፤

ግርማ እና ተሾመ፤ «ጌታችንን ለማገልገል ዋጋ መክፈል አለብን» በማለት ችግሩን ተቀበሉት። በተለይ ተሾመ የደረሰበትን ማስፈራራት ሁሉ በጽናት ይቋቋም ነበር።

ንጉሤ የሦስቱን ሰዎች ጽናት እየተመለከተ በረታ። በአጻፋው ደግሞ ሦስቱ ወጣቶችና ሌሎችም፤ ንጉሤ በሚያቀርባቸው ብሩህ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርቶች ይባረኩና ጭንቀታቸውም ገለል ይልላቸው ነበር። አንዳንድ ጊዜ ንጉሤ የሙዚቃ መሣሪያ እየተጫወተ ተወዳጅ የምስጋና መዝሙሮችን ያዘምራል። ተቋሙ ውስጥ የሚሰበሰቡ ሁሉ አብረውት ይዘምራሉ። ከጥቂት ቀናት በኋላ ሌላ የሥቃይ መዝሙር የሚያንጎራጉር ስለመሆኑ ግን ብዙ አልተረዱም ነበር።